

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Sociální pracovník

STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA STATE SOCIAL SUPPORT

Bakalářská práce: 11-FP-KSS- 3004

Autor:

Iva Bukvicová

Podpis:

.....

Vedoucí práce: Mgr. Květuše Sluková, Ph.D.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
84	10	0	19	16	2 + 1 CD

V Liberci dne 23. 4. 2012

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Iva BUKVICOVÁ
Osobní číslo: P09000007
Studijní program: B7508 Sociální práce
Studijní obor: Sociální pracovník
Název tématu: Státní sociální podpora
Zadávající katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl: Popsat dávky státní sociální podpory jako souboru sociálních dávek. Zjistit úroveň znalostí o existenci a možnostech výplat dávek státní sociální podpory mezi širokou veřejností.
Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava průzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.
Metody: Dotazník, kazuistiky.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BŘESKÁ, Naděžda, VRÁNOVÁ, Lucie. Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby. 2. vyd. Olomouc : Anag, 2008. 415 s. ISBN 978-80-7263-478-1

BŘESKÁ, Naděžda, BURDOVÁ, Eva, VRÁNOVÁ, Lucie. Státní sociální podpora s komentářem s příklady k 1. 6. 2010. 13. vyd. Praha : Anag, 2010. 240 s. ISBN 978-80-7263-609-9

KELLER, Jan. Nedomyšlená společnost. 4. vyd. Praha : Doplněk, 2008. 125 s. ISBN 80-72-39-091-0

KELLER, Jan. Tři sociální světy. 1. vyd. Praha : Slon, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7419-031-5

KOTÝNKOVÁ, Magdaléna. Sociální ochrana chudých v České republice. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2007. 136 s. ISBN 978-80-245-1302-7

KREBS, Vojtěch a kol. Sociální politika. 4. vyd. Praha : Aspi, 2007. 544 s. ISBN 978-80-7357-276-1

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. 1. vyd. Praha : Portál, 2010. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8

ÚLEHLA, Ivan. Umění pomáhat. 3. vyd. Praha : Slon, 2007. 128 s. ISBN 80-86429-36-9

VÁGNEROVÁ, Marie. Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky. 1. vyd. Praha : Portál. 2008. 872 s. ISBN 80-7178-678-0.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Květuše Sluková, Ph.D.

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: 1. dubna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: 27. dubna 2012

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

L.S.

doc. PaedDr. PhDr. Ilona Pešatová, Ph.D.

vedoucí katedry

dne 22-04-2011

Čestné prohlášení

Název práce: Státní sociální podpora
Jméno a příjmení autora: Iva Bukvicová
Osobní číslo: P09000007

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložila elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedla jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 23. 4. 2012

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce paní Mgr. Květuši Slukové, Ph.D. za čas a pozornost, kterou věnovala mé práci a za odborné rady, náměty a připomínky při vypracování této bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala svým blízkým za podporu, pozitivní přístup a trpělivost.

V Liberci 23. 4. 2012

.....

Název bakalářské práce: Státní sociální podpora

Jméno a příjmení autora: Iva Bukvicová

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2011/2012

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Květuše Sluková, Ph.D.

Anotace:

Práce popisuje dávky státní sociální podpory jako soubor dávek, které mají finančně podpořit nejčastěji rodiny s dětmi nebo osoby v nečekané sociální události. V teoretické části jsou jednotlivé dávky stručně charakterizovány, srovnány s obdobím před nástupem systému státní sociální podpory, během let se vyvíjející, současná podoba dávek a konkrétní příklady. V praktické části je vyhodnocena informovanost veřejnosti o těchto dávkách a o sociálním systému. V kazuistikách jsou rozpracovány dva odlišné příklady rodin žádajících dávky v období počátku funkčnosti a v současné době. Práce obsahuje i návrhy opatření, které vyplývají z letitého působení autorky na tomto oddělení a znalosti slabin tohoto systému.

Klíčová slova:

sociální zabezpečení, státní sociální podpora, finanční podpora, přídavek na dítě, sociální příplatek, rodičovský příspěvek, porodné, nezaopatřené dítě, žadatel, výplaty dávek.

Title of the bachelors thesis: State Social Support

Author: Iva Bukvicová

Academic year of the bachelor thesis submission: 2011/2012

Supervisor: Mgr. Květuše Sluková, Ph.D.

Summary:

Work of bachelor describe state social support and benefits, which supposed to be supporting families with childrens or people in difficult life situations. In the theoretical part we have in brief individual benefits, witch are in the development over the years, current form of social benefits and specific cases. In the practical part is evaluated public awareness about these benefits of state social support. In case reports are elaborated different cases of many families applying for state social support ih the period when this system started and currently. Work of bachelor also contains proposals for action, resulting from the experience of the author and its many ears of vorking in this field and very goog knowledge oh the weaknesses of the system.

Keywords:

social security, state social support, financial support, child allowance, social benefit, parental support, childbirth benefit, applicant, payment of benefits, dependent child.

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Teoretická část	13
2.1 Sociální politika, základní pojmy	13
2.1.1 Sociální politika	13
2.1.2 Vymezení sociální politiky	13
2.1.3 Obsah sociální politiky.....	14
2.1.4 Cíle sociální politiky	14
2.1.5 Vývoj sociální politiky a sociální politika Evropské Unie	14
2.1.6 Sociální politika zahrnuje	16
2.2 Státní sociální podpora - součást sociálního zabezpečení	17
2.2.1 Uspořádání sociálního zabezpečení v České republice	17
2.2.2 Sociální pojištění.....	18
2.2.3 Sociální pomoc	18
2.2.4 Státní sociální podpora.....	19
2.2.4.1 Terminologie	20
2.3 Dávky státní sociální podpory	26
2.3.1 Přídavek na dítě.....	26
2.3.2 Sociální příplatek.....	28
2.3.3 Příspěvek na bydlení	29
2.3.4 Rodičovský příspěvek	31
2.3.5 Dávky pěstounské péče.....	34
2.3.5.1 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	35
2.3.5.2 Odměna pěstouna.....	36
2.3.5.3 Příspěvek při převzetí dítěte	36
2.3.5.4 Příspěvek na zakoupení motorového vozidla	37
2.3.6 Porodné.....	37
2.3.7 Pohřebné.....	39
3 Praktická část	40
3.1 Cíl praktické části.....	40
3.2 Místo průzkumného šetření.....	40
3.3 Stanovení předpokladů	40
3.4 Použité metody	41
3.5 Popis zkoumaného vzorku	42

3.5.1 Postup zjišťování	43
3.6 Vyhodnocení získaných dat	44
3.6.1 Otázka č. 1	44
3.6.2 Otázka č. 2	44
3.6.3 Otázka č. 3	47
3.6.4 Otázka č. 4	48
3.6.5 Otázka č. 5	50
3.6.6 Otázka č. 6	52
3.6.7 Otázka č. 7	54
3.6.8 Otázka č. 8	55
3.6.9 Otázka č. 9	57
3.6.9 Otázka č. 10	60
3.7 Kazuistiky	62
3.7.1 Kazuistika - rodina pana Jana	62
3.7.2 Kazuistika – rodina paní Hany	65
3.7.3 Shrnutí kazuistik	67
3.8 Vyhodnocení předpokladů	68
4 Závěr	70
5 Navrhovaná opatření.....	73
6 Seznam použitých zdrojů	76
7 Seznam příloh	78

Abecední seznam použitých zkratk

ssp – státní sociální podpora

atd. – a tak dále

Bydl. – příspěvek na bydlení

Dopr. – příspěvek na dopravu

EEC – Evropské hospodářské společenství

např. - například

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

PnD – přídavek na dítě

PPM – peněžitá pomoc v mateřství

RP – rodičovský příspěvek

Soc.P. – sociální příplatek

tj. – to je

tzn. – to znamená

1 Úvod

Cílem teoretické části této práce je popsat dávky státní sociální podpory jako soubor sociálních dávek, kterými se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní osobní potřeby dětí, rodin i jednotlivců.

V praktické části se autorka zabývá zjišťováním úrovně informovanosti veřejnosti o existenci a možnostech výplat dávek státní sociální podpory

Autorka již sedmnáctým rokem pracuje na tomto oddělení a mohla tedy být přímo účastna při výkonu tohoto oboru v praxi, ať už jako účastník - žadatel (má rodinu a využila ve prospěch dětí některých dávek), tak i jako vykonavatel a ze svého pohledu může hodnotit názory veřejnosti, přístup lidí k dávkám a význam jejich užití.

Na oddělení dávek státní sociální podpory pracuje autorka jako dávkový specialista od jeho vzniku (prvopočátek nástupu prvních úřednic z důvodu včasné připravenosti k výkonu nového zákona a celkového systému se datuje ještě před termínem vzniku, tedy 1. 3. 1995 – původní plánovaný datum výkonu dávek byl 1. 7. 1995, ale z důvodu průtahů při schvalování zákona, byl den účinnosti zákona pro první část dávek posunut až od 1. 10. 1995 – šlo tenkrát o dávky zaopatřovací příspěvek pro dítě vojáka, zaopatřovací příspěvek pro matku dítěte vojáka, čtyři dávky pěstounské péče, rodičovský příspěvek, porodné a pohřebné. Druhá etapa (takzvaných dávek testovaných, tj. přiznávaných na základě posuzování koeficientu životního minima a příjmu společně posuzovaných osob) vstoupila v platnost od 1. 1. 1996 a šlo tehdy konkrétně o přídavek na dítě, sociální příplatek a příspěvek na bydlení.

Dávky státní sociální podpory prošly za dobu své existence více než třiceti novelizacemi a změnami, některé dávky nově vznikly (např. příspěvek na školní pomůcky) a jiné zanikly (např. příspěvek na dopravu, příspěvek na tepelnou energii, zaopatřovací příspěvek pro dítě vojáka a zaopatřovací příspěvek pro manželku vojáka). Další dávky byly z původní jednoduché verze rozpracovány do dnešních složitých a komplikovaných podob a změnily se i podmínky nároku (např. příspěvek na bydlení nebo rodičovský příspěvek).

Před rokem 1990 v České republice neexistovala tak rozsáhlá soustava dávek. Ve společenském zřízení, ve kterém jsme se tehdy nacházeli, nebylo chudých a dávky byly vypláceny všem stejné a zdaleka jich nebylo tolik.

S nástupem nového politického zřízení v naší zemi začaly vznikat nové subjekty, dosud neznámé a to podnikatelé a osoby samostatně výdělečně činné a vznikl problém, kdo těmto osobám bude vyplácet rodinné dávky - přídavky a další dávky. Původně to byly tehdy nově vzniklé okresní správy sociálního zabezpečení, které měly evidenci podnikatelů a nahradily tak částečně práci mzdových účetních u zaměstnavatelů. V roce 1995 došlo k velké změně ve výplatách dávek a to účinností citovaného zákona o státní sociální podpoře a jeho uvedení do praxe.

Začátky byly velmi složité. Jednak bylo potřeba zřídit nová pracoviště, která měla tuto činnost vykonávat a tak vznikaly oddělení státní sociální podpory s výkonem pravomocí při okresních úřadech, protože dávky byly a stále jsou vypláceny dle trvalých pobytů žadatelů. Dalším krokem bylo přijmout a proškolit osoby, které nový zákon měly provádět v praxi a vytvořit počítačovou síť s novým programem a další činnosti spojené s celorepublikovým jednotným systémem.

Autorka stála při zrodu těchto nových pracovišť a pomáhala vše budovat, a proto si i velice dobře pamatuje na všechna úskalí, kterým všichni zúčastnění prošli. Ať již jde o prostory, vybavenost, orientaci ve spoustě nových formulářů, ale i zaškolení pracovníků, které dosud neměly s výplatami dávek žádné zkušenosti. Některé měly sice znalosti ze mzdového účetnictví a jiné z pojištění podnikatelů, ale část pracovníků byla z prostředí neznalých podmínek výplat jakýchkoli dávek. Tak i autorka přišla po mateřské dovolené z úplně jiného oboru a musela se potýkat s poznáváním nových termínů, zákonů a metodických pokynů, vše na úrovni státní správy a typické úředničiny.

Vysvětlování fungování nového systému bylo velmi náročné – velká spousta žadatelů, do té doby brala dávky automaticky jako součást výplaty mzdy, nyní museli vyplnit úplně nové formuláře, které se jim zdály složité, a navíc museli shánět různá potvrzení o předchozích příjmech u svých zaměstnavatelů – nejhorší to bylo s pochopením, proč mají v roce 1996 dokládat příjmy za rok 1994 (protože rok 1995

u zaměstnanců ještě nebyl zúčtován a podnikatelé v lednu 1996 neměli podaná a uzavřená daňová přiznání).

Všechny nově proškolené úřednice se snažily lidem pomáhat a dokonce již v prosinci 1995 – tedy ještě před účinností druhé části, navštívily postupně všechny velké organizace na okrese a v různých zasedacích místnostech a jídelnách vysvětlovali principy a náležitosti žádostí a pomáhali zájemcům s vyplňováním.

Vlna nevole se zvedla, když lidé museli v lednu 1996 na úřadě, kde byly provizorní podmínky, protože nově zrekonstruované prostory byly předány až 8. 2. 1996, stát i v několikahodinových frontách a navíc jim žádost byla třeba i vrácena pro nějakou neúplnost a oni pak museli přijít a vystát frontu znovu – to bylo tenkrát negativních reakcí na nový systém.

Dnes s odstupem času jsou sice některé podmínky výplat dávek zákony či novelizacemi zpřísněny, ale z pohledu zasvěcených existují i dávky, které jsou stále nastaveny i k demotivaci některých osob starat se o sebe a svou rodinu sám. Autorka zažívá ve své práci častá morální a etická dilemata a problémy. Tomu komu by pomoci chtěla – nemůže, protože je svázaná zákonnými normami a na druhé straně vidí, že jsou dávky i zneužívány.

Celkově v současné situaci, kdy stát nemá dostatek finančních prostředků a snaží se omezovat výdaje i v sociální oblasti, mění a novelizuje předpisy (u státní sociální podpory také od 1. 1. 2012 došlo k podstatným změnám v souvislosti se sociální reformou), škrtná a reformuje výdaje, a snaží se více zapojit soukromý sektor a naučit lidi převzít zodpovědnost za sebe a svou rodinu a začít se zpět starat více sami anebo alespoň s mnohem menší podporou státu.

Jednotlivé dávky jsou rozpracovány do teoretické a i do praktické části této práce.

2 Teoretická část

2.1 Sociální politika, základní pojmy

2.1.1 Sociální politika

Sociální znamená společenský v nejširším slova smyslu. V užším slova smyslu je to směřování k zdokonalování životních podmínek lidí, řešení nepříznivých nebo nouzových sociálních situací (Krebs 2007, s. 9).

Politika je specifická společenská činnost, konkrétní jednání různých subjektů na různých úrovních, kterými je ovlivňováno reálné dění ve společnosti (subjekty jsou např. obce, zájmové organizace, zaměstnavatelé a firmy, odborové orgány, církve, politické strany, občané, rodiny a domácnosti a v první řadě stát, který má významnou roli a předurčuje podobu sociální politiky) (Krebs 2007, s. 9).

Sociální politika je označována jako soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů o změnu, nebo udržení a fungování sociálního systému (Tomeš 2001).

2.1.2 Vymezení sociální politiky

Sociální politiku je třeba chápat jako celkový soubor činností s četnými komplikovanými vnitřními i celospolečenskými vazbami, které cíleně směřují ke zlepšení základních životních podmínek obyvatel a k udržování sociální suverenity a sociálního bezpečí v rámci všech hospodářských a politických možností konkrétní země (Potůček 1995, s. 34).

2.1.3 Obsah sociální politiky

Obsahem novodobé sociální politiky je péče o blaho občanů. V současné době jde v rámci sociální politiky o zajištění vzdělání, zdravotní péče, garance minimálních příjmů všem občanům (Tomeš 2001, s. 13).

2.1.4 Cíle sociální politiky

Cíle sociální politiky jsou historicky a společensky podmíněny, vyvíjejí se v čase podle zájmů subjektu, nebo podle změn sociálního prostředí, ve kterém existují. Zároveň je lze charakterizovat jako žádoucí chtěné stavy sociálního systému budoucnosti.

Určitým souborem cílů, kterými je naplňován **cíl obecný**, což je rozvoj člověka; způsobu života; jeho dispozic a tvůrčích sil. Další neméně důležitou roli při formulaci cílů hraje **jedinec** a jeho **nezadatelná základní práva** (lidskou důstojnost a svobodné rozvíjení osobnosti). Hlavním úkolem zůstává čelit sociálním a ekonomickým ohrožením, s nimiž se lidé setkávají v průběhu svého života a i nadále vytvářet příznivé podmínky pro rozvoj sociálních skupin a jednotlivců (Tomeš 2001, s. 101).

2.1.5 Vývoj sociální politiky a sociální politika Evropské Unie

Od samého počátku lidské civilizace nelze hovořit o sociální politice jako takové tak, jak ji známe dnes. Tehdy se jednalo spíše o různé akty vzájemné pomoci. Řešení problémů bylo naprosto přirozené a bylo zajišťováno v rámci rodové a kmenové pospolitosti. Všichni si pomáhali navzájem a nevyčleňovali žádné konkrétní osoby pro potřebné.

Ve starověku s dělbou práce vznikaly i první sociální problémy a nejstarší z nich – problém obživy přerostl do většího – chudoby. Pomoc zpočátku poskytovala církev (péče o chudé, nemocné, staré, válečným vysloužilcům, vdovám a sirotkům). Pomoc byla poskytována i hluchým, slepým a tělesně postiženým nahodile a stát se angažoval pouze v krajních či nebezpečných situacích.

Ve středověku již sílila péče o chudé. Pomoc měla dobročinný charakter, byla neorganizovaná a nahodilá. Po církvích se začaly do pomoci pouštět i obce a to na základě domovského práva. Také cechy tovaryšů a mistrů a jejich členové si navzájem pomáhali. Skládali peníze do bratrských pokladen pro možné nemoci, úrazy a jiné problémy. Velkým problémem již byli bezdomovci, kteří rozšiřovali kriminalitu, žebrání a tuláctví a proto již zde začal stát s opatřeními, které situaci zmírňovaly – bohatí formou daně přispívali na chudé.

V novověku s rozvojem tržního hospodářství rostly sociální problémy. Stát zakázal práci dětí a práci v noci a žádal po zaměstnavatelích péči o bezpečnost a čistotu na pracovištích. Výrazně však stoupla nezaměstnanost a v mnoha zemích se utvořila sociální pojištění, která zlepšila pracovní a sociální podmínky pracujících. Pozornosti státu neunikla ani bytová politika a školství, opatření byla však nákladná. Řešení narušila válka, která přinesla naopak zhoršení z důvodů šíření chorob, mnohých zraněných a mrtvých živitelů rodin, nedostatek bytů a vysokou inflaci. Další komplikací byla hospodářská krize, ale stát se stal rozhodujícím subjektem sociální politiky.

Před vznikem ČR byl přijat zákon o povinném úrazovém pojištění a o povinném pojištění nemocenském, zákon o podpoře v nezaměstnanosti, o osmihodinové pracovní době a byla založena Ústřední sociální pojišťovna.

Hlavní nedostatky sociální politiky před rokem 1989

- dominantní postavení státu,
- oslabení odpovědnosti občanů za svůj život,
- velmi široké a plošné poskytování jistot bez ohledu na zásluhy a potřebnost
- neprůhledný a neefektivní přerozdělovací mechanismus
- socialismus neznal chudobu a nezaměstnanost, sociální problémy řešila ekonomika
- individuální problémy se zastíraly (invalidé byli segregováni)
- stát pečoval o velké systémy.

Počátkem roku 1990 vytvářel stát reformy zaměřené hlavně na zaměstnanost, rodinnou politiku a sociální zabezpečení a bylo proto nutné zavést následující kroky:

- postupné prosazování individuální odpovědnosti
- odstranění monopolu státu a podpora nestátních subjektů

- upouštění od centrálního vytváření decentralizované správy na demokratickém základě
- přizpůsobování sociální politiky v ekonomické transformaci (Matějů, Večerník 1998, s. 63).

Ucelený přehled vývoje sociální politiky se všemi jejími složitostmi a specifiky, které každá jednotlivá země má, je téměř nemožné vytvořit. Ve vyspělých zemích se však uplatnily určité zásadní etapy, kterými lze historický vývoj sociální politiky přiblížit. Členění vývoje bylo různé, avšak nejčastěji se dělí do dvou etap a to z důvodu funkčnosti státu k sociální politice. Obě etapy skončily zhruba v závěru 20. století, kdy se objevuje potřeba nadnárodních vyjednávání. Evropská unie reagovala již počátkem 90. let a z několikaleté diskuze vyplynula potřeba modernizovat systémy, aby mohly hrát své role i nadále dle svých tradic a hodnot (Krebs 2007, s. 155-156).

2.1.6 Sociální politika zahrnuje

Sociální politika u nás se dělí na jednotlivé oblasti společenského života, které neodmyslitelně patří k modernímu způsobu života ve vyspělých zemích. Konkrétní štěpení: politika zdravotní

politika vzdělávací

rodinná politika

politika zaměstnanosti

politika bydlení

politika sociálního zabezpečení – která má tři pilíře: sociální pomoc

státní sociální podpora

sociální pojištění.

2.2 Státní sociální podpora - součást sociálního zabezpečení

Se společenským rozvojem dochází ke změnám životních a pracovních podmínek. Důsledkům vyplývajících ze změněných sociálních podmínek je ve vyspělých zemích věnována značná pozornost. Především stát se snaží snižovat sociální rizika, sociálním problémům předcházet, zmírňovat jejich dopady na obyvatele a odstraňovat negativní důsledky (Krebs 2007, s. 161).

Sociální rizika jsou vyvolána sociálními událostmi – především nemocí, těhotenstvím, narozením dítěte, úrazem, stářím, invaliditou, smrtí rodinného příslušníka, rozvodem a dalšími nenadálými problémy v životě člověka. Sociální zabezpečení jako součást sociální politiky státu a prostředek k naplňování, zmírňování a odstraňování důsledků sociálních událostí má v různých zemích různé podoby. Sociální zabezpečení je tvořeno nejen důchodovým zabezpečením a sociálními službami, ale také:

- péčí o zdraví (léčebnou i preventivní)
- zajištění pomoci při dočasné pracovní neschopnosti (nemoc, úrazy)
- zabezpečení matek (v těhotenství a mateřství)
- pomoc při výchově dětí
- zabezpečení ve stáří, při invaliditě
- zajištění pomoci v nezaměstnanosti
- zabezpečení pozůstalých (Krebs 2007, s. 162).

2.2.1 Uspořádání sociálního zabezpečení v České republice

Na počátku 90. let minulého století byl systém sociálního zabezpečení v souladu se scénářem sociální reformy a byly vytvořeny tři na sebe navazující systémy:

- sociální pojištění
- sociální pomoc
- státní sociální podpora.

Rozlišnost těchto systémů je ve třech aspektech:

- jakou sociální situaci řeší
- jakým způsobem je financována výplata dávek
- jaké je organizační zajištění systémů (Halásková 2005, s. 26).

2.2.2 Sociální pojištění

V rámci sociálního pojištění se občan může předem připravit – pojistit na budoucí řešení své situace – nyní již pomocí systémů:

- důchodové pojištění (viz zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění)
- penzijního připojištění (viz zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění)
- nemocenské pojištění (viz zákon č. 54/1956 Sb. a zákon č. 187/2006).

Financování tohoto systému je z pojistného, které je předem placeno dle přesně daných podmínek zaměstnancem, zaměstnavatelem i osobou samostatně výdělečně činnou. Sociální pojištění je výrazem sociální odpovědnosti občana k sobě i ke své rodině. Tato forma je zároveň nejvíce preferovanou v moderních společnostech s tržní ekonomikou. Druhy důchodů i nemocenských dávek jsou srozumitelně vyjmenovány i podmínkami v zákonech a přehledněji na portálu ministerstva práce a sociálních věcí (Krebs 2007, s. 163 - 164).

2.2.3 Sociální pomoc

Její základ vychází z předpokladu, že si v demokratické společnosti každý občan zodpovídá sám za sebe a svou budoucnost. Sociální pomoc nastupuje v momentě (většinou časově krátce omezená doba), kdy se osoba ocitne nečekaně v tak neuspokojivé situaci, že potřebuje pomoc na základě lidské solidarity a dobročinnosti, aby získala zpět svou suverenitu a aby zase mohla převzít plnou odpovědnost za sebe nebo za svou rodinu. Dále by měla sociální pomoc pomáhat překonávat přechodně sociálně - ekonomické potíže a někdy i po delší dobu zajistit řešení nepříznivých podmínek a zabránit propadu do skupiny osob zcela odkázaných na pomoc společnosti. Sociální pomoc má v poslední řadě také řešit trvalé odkázání osoby na pomoc státu a na lidskou solidaritu. Tato pomoc je určena k zabezpečení základních životních

potřeb, kdy se osoba nedokáže sama vrátit k sebe zabezpečení vlastními silami a naopak se nachází v situaci absolutního nedostatku hmotných prostředků. S tím souvisí i sociální citění obyvatel ČR, které je u nás z historických kořenů větší než ve většině ostatních evropských zemí. K takové pomoci je stanoveno životní minimum, které je uzákoněno a měněno dle ekonomických ukazatelů a doby (Krebs 2007, s. 265 - 270).

2.2.4 Státní sociální podpora

Přes tento systém jsou řešeny sociální situace, které jsou především pro rodiny s dětmi. Bylo zde koncipováno 10 dávek, které byly taxativně zakotveny v zákoně o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb. Některé dávky se v průběhu existence státní sociální podpory měnily několika novelizacemi, některé vznikly a zanikly.

V roce 2011 a následně od 1. 1. 2012 došlo v rámci celostátní sociální reformy k velkým změnám v konstrukci jak dávek státní sociální podpory, tak sociální pomoci a byl vytvořen nový systém a to dávek nepojistných, které jsou vypláceny na základě výše uvedeného zákona, zákona č. 108/2006 Sb. Zákon o sociální pomoci a jejich všech aktuálních novelizací.

Dávky státní sociální podpory jsou dávkami, prostřednictvím kterých se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatních základních osobních potřeb dětí a rodin a dokonce i některých dalších sociálních situací. Státní sociální podpora se v určitých případech poskytuje v závislosti na příjmech, což je skupina dávek, kde se zkoumá příjem společně posuzovaných osob za rozhodné období a patří sem:

- přídavek na dítě
- příspěvek na bydlení
- porodné.

Ostatní dávky, které se vyplácejí na základě splnění jiných kritérií, jsou:

- rodičovský příspěvek
- dávky pěstounské péče
- pohřebné (zákon č. 117/1995 Sb.).

Všechny nepojistné dávky jsou vypláceny na základě platných zákonů a právní vztahy, které nejsou v těchto zákonech upraveny, jsou používány dle platných předpisů Evropského společenství:

Nařízení Rady EEC 1408/71 z 14. června 1971 o aplikaci soustav sociálního zabezpečení na osoby zaměstnané, samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství.

Nařízení Rady EEC 574/72 z 21. března 1972 stanovují postup provádění Nařízení EEC 1408/71.

Nařízení Rady EEC 1612/68 z 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků v rámci Společenství.

Orgány, vykonávající státní správu na úseku státní sociální podpory jsou:

- Úřad práce České republiky – krajské pobočky a pobočky pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočky Úřadu práce“)
- Ministerstvo práce a sociálních věcí.

2.2.4.1 Terminologie

Oprávněná osoba

Osoba oprávněná pobírat dávky státní sociální podpory je fyzická osoba, která má na danou dávku nárok ze zákona při splnění všech kritérií charakteristických pro konkrétní dávku. Zároveň musí mít tato osoba trvalý pobyt na území České republiky (dle zákona 135/1982 Sb. o hlášení a evidenci pobytu občanů).

Pokud je oprávněnou osobou osoba nezletilá, je zastoupena při vyřizování žádosti zákonným zástupcem, případně opatrovníkem, který byl ustanoven soudem.

Všechny možnosti, kdy může být žadatelem nebo oprávněnou osobou o dávku státní sociální podpory cizinec, jsou taxativně vyjmenované v zákoně a nařízeních evropské unie.

Okruh oprávněných osob

Okruh oprávněných osob je dán ze zákona. U jednotlivých dávek se může okruh posuzovaných lišit, ale vždy náleží dávky pouze fyzické osobě, která musí mít na území České republiky trvalý pobyt, nebo pobyt cizince dle zvláštních právních předpisů a od 1. 1. 2012 se nově zkoumá platnost podmínky, že osoba nebo společně posuzované osoby mají na území ČR bydliště.

Pokud se mezi sebou nedohodnou možní žadatelé o tutéž dávku, určí úřad, který dávky vyplácí, kdo z nich bude moci dávku požádat.

Osamělý rodič

Je specificky uvedeno v zákoně o státní sociální podpoře, ale obecně lze za něho považovat rodiče, který je svobodný, ovdovělý nebo rozvedený a nežije ve společné domácnosti s druhem.

***Příklad:** Manželé pokud mají odlišné bydliště, nebo společně ne hospodáří a mají upravenou výchovu a výživu dětí soudně, ale nejsou rozvedeni, nelze považovat jednoho z nich, se kterým žije dítě, za osamělého rodiče.*

Pěstoun

Je fyzická osoba, ustanovená soudem, jíž zároveň bylo svěřeno do pěstounské péče nezletilé dítě. Pěstoun musí být zároveň osobou způsobilou k právním úkonům a soud také zvažuje jeho předpoklady pro požadovanou řádnou péči o dítě do doby jeho zletilosti. V souladu se zákonem o rodině spočívá řádná pěstounská péče v zabezpečování standardní životní úrovně dítěte přiměřeně k jeho věku a zvláštnostem.

Pěstounem je často někdo z bližší rodiny (prarodiče, strýc, teta, starší zaopatřený sourozenec), avšak je i dost případů, kdy je pěstounem úplně cizí člověk, který ale musel dříve projít různými psychologickými testy (viz zákon o rodině – provádí oddělení právní ochrany dětí při městských úřadech).

Nezaopatřené dítě

Za nezaopatřené dítě se pro účely tohoto zákona považuje dítě, které po skončení povinné školní docházky, avšak nejdéle do dvaceti šesti let věku se:

- soustavně připravuje na budoucí povolání denním studiem na střední škole, vysoké škole v prezenčním studiu v České republice nebo na zahraničních školách, které dle rozhodnutí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je postaveno na roveň těchto škol v České republice, nebo
- z důvodu nemoci či úrazu nemůže dočasně připravovat na budoucí povolání nebo výdělečnou činnost, nebo
- není schopno vykonávat výdělečnou činnost z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu (posouzení provádí posudkový lékař Okresní správy sociálního zabezpečení dle zákona o sociálním zabezpečení), nebo
- po ukončení povinné školní docházky, nejdéle do 18. roku věku, eviduje jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti či podporu při rekvalifikaci.

Pokud však studujícímu dítěti byl přiznán invalidní důchod z důchodového pojištění pro invaliditu třetího stupně, nelze ho již ode dne první výplaty dávky považovat za nezaopatřené dítě (zákon č. 117/1995 Sb.).

Rozhodný příjem

Příjem rozhodný pro přiznání dávky se stanoví jako měsíční průměr příjmů rodiny a to součtem všech jednotlivých měsíčních průměrů příjmů oprávněné osoby a zároveň všech společně posuzovaných osob. Příjmy se dokládají vždy za předchozí období, než období, na které se dávka žádá. Jedná se o příjmy, které jsou v zákoně vyjmenované a jejich výše se dokládá na předepsaných formulářích, popřípadě na dokladech, z kterých jsou známy všechny potřebné údaje pro stanovení a výpočet výše požadované dávky. Do příjmů jsou započítávány nejčastěji:

příjmy ze závislé činnosti

příjmy z podnikání nebo jiné samostatně výdělečné činnosti

příjmy plynoucí z nemocenského pojištění

příjmy plynoucí z důchodového pojištění

příjmy náležící na základě evidence uchazeče o zaměstnání

příjmy ze stanovené vyživovací povinnosti

příjmy obdobné, avšak vyplácené v zahraničí

další – méně časté, jsou taxativně vyjmenované v zákoně č. 117/1995 Sb.

Všechny příjmy jsou započítávány především ve skutečné výši, ve které byly vyplaceny, i když i zde jsou ojedinělé výjimky, které jsou posuzované zvlášť.

Minimum životní a minimum existenční

Částky životního minima stanovené a částka existenčního minima jsou stanoveny v zákoně a vláda je může zvýšit nařízením v pravidelném termínu od 1. ledna, a to podle skutečného růstu nákladů na výživu a na ostatní základní osobní potřeby vyjádřeného růstem příslušného indexu spotřebitelských cen za domácnosti celkem (dále jen "příslušný index spotřebitelských cen") ve stanoveném rozhodném období za podmínky, že příslušný index spotřebitelských cen vzroste od počátku rozhodného období alespoň o 5 %. Zároveň vláda může nařízením vlády částky životního minima a částku existenčního minima zvýšit též v mimořádném termínu. Růst příslušného indexu spotřebitelských cen se zjišťuje z údajů Českého statistického úřadu.

Výše částek životního minima i existenčního minima jsou od 1. 1. 2012 dle nařízení vlády č. 409/2011 Sb.

Životní minimum

Životním minimem je myšlena nezbytná minimální hranice finančních prostředků (příjmů) potřebná k zajištění základních životních potřeb a výživy všech členů domácnosti na velmi skromné úrovni.

Částky životního minima platné k 1. 1. 2012 jsou:

- jednotlivec v domácnosti.....3410,- Kč
- první osoba v domácnosti3140,- Kč
- první osoba v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem.....2830,- Kč

- nezaopatřené dítě ve věku 15 až 26 let2450,- Kč
- nezaopatřené dítě od 6 do 15 let2140,- Kč
- nezaopatřené dítě do 6 let věku1740,- Kč

Minimum existenční

Jde o společensky uznávanou hranici minimálních příjmů osoby, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití.

Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby, jíž byla přiznána invalidita 3. stupně a u osoby starší 68 let.

Výše existenčního minima platná k 1. 1. 2012 je 2200,- Kč.

Koeficient

Koeficient životního minima je pro různé dávky státní sociální podpory různý a udává stanovení výše dávky. U některých dávek jde o jednotnou částku pro všechny, kdo splní ostatní podmínky nároku na dávku. Výše je dána zákonem (porodné = 13 000,- Kč, pohřebné je 5 000,- Kč), ale další dávky již přímo souvisí s násobky (koeficienty) životního minima.

Stanovení jednotlivých koeficientů je matematickým vyjádřením váhy, kterou stát dává jednotlivým sociálním událostem a situacím v rodině. Volba těchto koeficientů respektuje zejména princip solidarity, účel dávek, okruh příjemců, podmínky nároku a ekonomickou váhu, aby při stanovení koeficientů pro více dávek nevznikla rodinně ekonomická újma (Nevrtal, Bárta 2000, s. 18).

Výplata dávek státní sociální podpory

Je upravena zákonem o státní sociální podpoře a všechny opakované dávky (přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení) jsou vypláceny měsíčně a to vždy do konce kalendářního měsíce následujícím po měsíci, ve kterém byla dávka

přiznána a za který náležela. Ostatní dávky (pěstounská dávka při převzetí dítěte, porodné, pohřebné a příspěvek na provoz motorového vozidla) se vyplácejí nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, kdy byla dávka přiznána a to jednorázově.

V případě, že výpočet dávky nedosahuje 50 Kč, je stanovena vždy dávka ve výši 50 Kč a její výplata je provedena, až když částka dosáhne 100 Kč, tzn., že se nevyplátí měsíčně, ale až po uplynutí minimálně dvou měsíců.

Dávky státní sociální podpory se vyplácí dle volby žadatele na účet příjemce u banky v České republice nebo složenkou na žadatelem uvedenou adresu v české republice (do zahraničí se dávky nevyplácejí). Příjemcem dávky je zpravidla oprávněná osoba, nebo její zákonný zástupce nebo zvláštní příjemce.

Lhůty pro vyřízení žádostí o státní sociální podporu

Lhůty jsou upraveny v zákoně o státní sociální podpoře a všeobecně se opírají také o správní řád.

Pokud lze o dávce rozhodnout na podkladě předložených dokladů, rozhodne kompetentní úřad bezodkladně. Je-li dávka přiznána, zašle příslušný úřad oznámení o přiznání dávky žadateli a je zde patnáctidenní lhůta k podání námítky. Pokud však na dávku nevznikne nárok, úřad zašle rozhodnutí s odůvodněním a poučením o možném odvolání. Toto rozhodnutí je posíláno doporučeně (dle správního řádu).

V ostatních případech je správní orgán povinen rozhodnout do 30 dnů ode dne předložení žádosti a ve zvláště složitých případech (nutnost dožadování údajů u jiných úřadů – Finanční úřad, Okresní správa sociální zabezpečení, aj.) musí být rozhodnuto nejdéle do 60 dnů. Pokud nelze v této lhůtě rozhodnout, může být řízení přerušeno, ale žadatel musí být vyrozuměn a pro pokračování řízení také úřad opět žadatele uvědomí. Po dobu přerušení řízení lhůty neplynou.

Žádost a její náležitosti

Aby mohla být poskytnuta dávka státní sociální podpory, musí oprávněná osoba uplatnit svůj nárok na základě podání žádosti o konkrétní dávku a to na předepsaném tiskopise a doložit všechny požadované doklady, které jsou vyjmenované na konci

každé žádosti před podpisem. Žádost se podává osobně nebo poštou a to na kontaktním pracovišti úřadu práce, který o dávce rozhoduje a je příslušný podle místa trvalého pobytu žadatele.

Žádost musí obsahovat jméno, příjmení, místo trvalého pobytu, souhlas žadatele i osob společně posuzovaných a způsob výplaty v případě přiznání dávky.

K jednotlivým žádostem pak náleží doklady jako například:

- doklady totožnosti
- rodné listy dětí
- rozsudky o svěření dětí do péče nahrazující péči zákonného zástupce (jiná rozhodnutí soudu spojená s péčí o dítě – o výchově, o výživě apod.)
- doklad o výši příjmu všech společně posuzovaných osob (období je dle druhu dávky buďto čtvrtletní nebo roční),
- tiskopis o výši, délce nároku a zároveň stanovení vyměřovacího základu pro peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenského v souvislosti s porodem,
- potvrzení skutečnosti prokazující nezaopatřenost dítěte se sídlem školy,
- potvrzení o návštěvě předškolního zařízení,
- doklad o právním vztahu žadatele k bytu (nájemní smlouvu) nebo doklad o vlastnictví k nemovitosti,
- doklady o zaplacených nákladech spojených s užíváním bytu.

2.3 Dávky státní sociální podpory

2.3.1 Přídavek na dítě

Před účinností zákona o státní sociální podpoře

Přídavek byl od sedmdesátých let minulého století vyplácen plošně na všechny děti (snahy tehdejší sociální politiky o zvýšení porodnosti). Výplata byla prováděna ve výplatě mzdy – vyplácel zaměstnavatel jednoho z rodičů – tenkrát převážně muže. Po roce 1989 vznikla nová skupina obyvatel, kteří již nebyli zaměstnání, ale pracovali pro své firmy a proto byl pro ně zaveden pojem - osoby samostatně výdělečně činné. Pro možnost vyplácet přídavek na dítě i jim vznikla nová oddělení a výplat dávek

na okresních správách sociálního zabezpečení, kde byla oprávněná osoba (rodič) přihlášena k samostatné výdělečné činnosti – dle sídla své firmy.

Poslední novela zákona č. 117/1995 o státní sociální podpoře

Přídavek na dítě je základní, dlouhodobou dávkou, poskytovanou rodinám s dětmi, která jim pomáhá krýt náklady, spojené s výchovou a výživou nezaopatřených dětí. Nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě, které žije v rodině, jejíž rozhodný příjem je nižší než **2,4 násobek částky životního minima rodiny**. Pro nárok na dávku se posuzuje příjem za předchozí kalendářní rok, za příjem se považuje i rodičovský příspěvek. Přídavek je vyplácen ve třech výších podle věku nezaopatřeného dítěte:

500,- Kč pro nezaopatřené dítě do 6 let,

610,- Kč pro nezaopatřené dítě od 6 do 15 let,

700,- Kč pro nezaopatřené dítě nad 15 let nejdéle do 26 let. (mpsv 2012)

Shrnutí: přídavek na dítě je dávka, kterou se stát snaží finančně pomoci rodinám s dětmi, což bylo v minulosti a je i v současné platné právní úpravě. Rozdíl je však v tom, že v minulosti se jednalo o dávku poskytovanou všem dětem a nyní je dávka jen pro děti ze sociálně slabších vrstev – je stanoven koeficient = finanční limit příjmu rodičů a pokud je překročena výše příjmů za rozhodné období, není již na dávku nárok.

Příklad: Svobodná matka žijící ve společné domácnosti s jedním dítětem ve věku 12 let a žádající o přídavek na dítě od 1. 10. 2011 nesmí součtem všech čistých příjmů v rodině za předchozí rok (2010) přesáhnout 2,4násobek životního minima, což je

Příklad: Úplná rodina s dvěma dětmi ve věku 9 a 15 let - žádala matka od 1. 10. 2011 přídavky na obě děti a dokládala doklady o dosažených čistých příjmech za rok 2010 a výše těchto příjmů byla stanovena na 2,47násobek životního minima dané rodiny. Z důvodu překročení koeficientu 2,4 byla žádost o přídavky na obě děti zamítnuta. Avšak od 1. 1. 2012 došlo k navýšení částek životního minima a tak si rodina podala novou žádost a nárok se od 1. 1. 2012 posuzoval stále podle příjmu za již dříve doložený rok 2010 a po přehodnocení k aktuálním částkám životního minima došlo k přiznání dávky. Od 1. 1. 2012 tedy matka pobírá měsíčně dávku ve výši 610,- Kč na mladší dítě a 700,- Kč na starší dítě.

2.3.2 Sociální příplatek

Před účinností zákona o státní sociální podpoře

Příplatek k přídavku pro zdravotně postižené (na základě posouzení zdravotního stavu dítěte byl přiznáván na 3 roky s prekluzivní dobou také 3 roky) – výše dávky jednotně 500,- Kč měsíčně na každé dítě – vyplácen od r. 1990 do ledna 1996.

V průběhu let 1990 - 1995 byl ještě zaveden vyrovnávací příspěvek k přídavku na dítě – žádal se čtvrtletně (dostávali ho sociálně slabší rodiny na každé dítě, matky na mateřské dovolené a samoživitelky, avšak čistý příjem předchozího čtvrtletí musel být menší než dvojnásobek životního minima rodiny – původně byl stanoven částkou 140,- Kč a později zvýšen o 80,- Kč na 220,- Kč na osobu za měsíc).

Dle zákona č. 117/1995 o státní sociální podpoře do 31. 12. 2011

Cílem dávky bylo pomáhat rodinám s nízkými příjmy krýt náklady spojené se zabezpečováním potřeb jejich dětí. U této dávky byl testován příjem rodiny za předchozí kalendářní čtvrtletí. Za příjem se považoval i rodičovský příspěvek a přídavek na dítě. Nárok na sociální příplatek byl vázán na péči o nezaopatřené dítě (s výjimkou dítěte svěřeného do pěstounské péče – příklad 1) a na stanovenou hranici příjmů v rodině v předchozím kalendářním čtvrtletí. Tato hranice nesmí překročit 2,0 násobek životního minima rodiny. Ve výši dávky se odrážely nejen příjmy rodiny, kdy s rostoucím příjmem sociální příplatek postupně klesal, ale i další rodinné situace. Sociální příplatek se zvyšoval v případech, kdy dítě bylo posouzením zdravotního stavu uznáno dítětem dlouhodobě těžce zdravotně postiženým, dlouhodobě zdravotně postiženým nebo dlouhodobě nemocným. Zohledněno bylo také zdravotní postižení nebo osamělost rodiče. Vyšší sociální příplatek byl poskytován i rodinám, kde se narodilo více dětí současně, a to v době do tří let jejich věku, dále rodinám, kde dítě studovalo na střední škole v denní formě studia nebo na vysoké škole v prezenční formě studia (Portál MPSV 2012).

Různé výhody byly časem upravovány a jiné úplně zrušeny. K 31. 12. 2010 byl sociální příplatek zrušen pro rodiny se zdravými společně posuzovanými osobami. Po dobu jednoho roku (r. 2011) tedy byl sociální příplatek pouze pro rodiny s alespoň jednou osobou, která měla přiznaný zhoršený zdravotní stav dle § 11 zákona

č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře. Od 1. 1. 2012 byl sociální příplatek zrušen pro všechny rodiny a poslední výplata byla provedena v lednu 2012 za prosinec 2011.

Shrnutí: sociální příplatek byl náhradou dvou jednoduchých a pevně daných dávek a byl vyplácen na základě zjišťování příjmů rodiny. Jeho specifika byla v tom, že v průběhu let bylo různě přihlíženo a zohledňováno k velkému množství rozličných kritérií a navyšování z různých sociálních důvodů (typ studia, dojíždění, osamělost, zdravotní stav, víceterčata apod.). Autorka si myslí, že se tato dávka i zneužívala uváděním nepravdivých či zkreslených informací.

Příklad: *Manželé pečují o své dvě děti ve věku 7 a 9 let (prvorozené dítě je pro svůj dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav posouzeno jako dítě dlouhodobě zdravotně postižené) a ještě společně mají v pěstounské péči dítě ve věku 5 let. Při posouzení nároku na sociální příplatek se k dítěti v pěstounské péči nepřihlíží.*

Příklad: *Zletilé dítě ve věku 19 let, splňující podmínku nezaopatřenosti osiřelo. Nemocná matka pobírala dávku sociálního příplatku vzhledem k nízkým příjmům (invalidní důchod). Po jejím úmrtí dítěti sociální příplatek nelze přiznat, protože se jedná o dávku, kde je oprávněnou osobou rodič, pečující o nezaopatřené dítě.*

Příklad: *Rodina pečuje o dvě nezaopatřené děti. Na starší dítě první uplatnil žádost o sociální příplatek otec a na mladší dítě požádala matka. Sociální příplatek však lze přiznat do rodiny jen jednou a proto nedohodnou-li se rodiče, rozhodne příslušný úřad, kterému z nich dávku přizná.*

2.3.3 Příspěvek na bydlení

Před účinností zákona o státní sociální podpoře

Od 1. 1. 1994 do konce r. 1995 příspěvek na hrubé nájemné poskytovaly jen fyzickým osobám, které užívali byt na základě nájemní smlouvy, a jejich příjem nepřesáhl 1,3 násobek životního minima. Žadatel musel prokázat zaplacené nájemné. Výše dávky byla 200,- Kč pro jednu osobu v bytě, 260,- Kč pro dvě osoby a 350,- Kč pro 3 a více osob v bytě za kalendářní měsíc.

Poslední novela zákona č. 117/1995 o státní sociální podpoře

Příspěvek na bydlení přispívá na krytí nákladů na bydlení rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy. Poskytování příspěvku podléhá testování příjmů rodiny za předchozí kalendářní čtvrtletí. Za příjem se považují i přídavek na dítě a rodičovský příspěvek.

Na příspěvek na bydlení má nárok vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě přihlášen k trvalému pobytu, jestliže jeho náklady na bydlení přesahují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 (na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35), a zároveň součin rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 (na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35) není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení. Náklady na bydlení tvoří u nájemních bytů nájemné a náklady za plnění poskytované v souvislosti s užíváním bytu, u družstevních a bytů vlastníků srovnatelné náklady, vyčíslené v zákoně o SSP. Plus u všech bytů náklady za energie, vodné a stočné, odpady, vytápění. Také je zohledněna i lokalita bytu v závislosti na počtu obyvatel (Portál MPSV 2012).

Shrnutí: Před účinností zákona o státní sociální podpoře pobírali tuto jednoduchou dávku pouze osoby v nájemních bytech. Po zavedení státní sociální podpory mohli žádat i vlastníci nemovitostí a bytů, čímž se množství žadatelů výrazně zvýšilo. V současné době je dávka příspěvku na bydlení třetí nejčastější dávkou z celého systému dávek SSP (po rodičovském příspěvku a přídavku na dítě).

Příklad: *O příspěvek na bydlení požádal muž splňující stanovené podmínky nároku, ale v jeho bytě byl přihlášen k trvalému pobytu také jeho bratr, který odmítal dát potvrzení o svém příjmu, s tím, že o dávku nežádal a nesouhlasí. Příspěvek nebylo možné přiznat, protože bratři patřili do okruhu společně posuzovaných osob a vzhledem k nespolupráci bratra nebyly splněny a doloženy všechny potřebné údaje pro řádné posouzení nároku a vyhodnocení dávky. Žádost tedy byla zamítnuta.*

Příklad: *Rozvedená žena, která žije v bytě společně s nezaopatřeným dítětem, všechny náklady na bydlení hradí sama a její příjem nedosahuje stanovené hranice, žádá o přiznání dávky příspěvku na bydlení. V bytě je však k trvalému pobytu stále přihlášen bývalý manžel, který v bytě již dva roky nebydlí a na náklady spojené s užíváním bytu nepřispívá. Pokud by nedoložil svůj souhlas s poskytováním údajů a své příjmy předchozího čtvrtletí, nebyl by příspěvek ženě přiznán. Příslušný úřad však může použít výjimku ze zákona a rozhodne o tom, že se k němu nebude přihlížet jako k osobě v okruhu oprávněných, ale to musí žena doložit, kde se on prokazatelně zdržuje.*

Příklad: *Nájemce obecního bytu pobírá příspěvek na bydlení, ale v průběhu měsíce února byt vymění a stane se nájemcem jiného bytu, kam se také ihned přihlásí k trvalému pobytu. Za měsíc únor (část měsíce splnil podmínky) dostane dávku vyplacenou na původní byt a změna se promítne od následujícího kalendářního měsíce, tedy od března.*

2.3.4 Rodičovský příspěvek

Před účinností zákona o státní sociální podpoře

Příspěvek od r. 1968 poskytovaný matkám v důsledku jejich péče o dítě do jednoho roku byl vyplácen po ukončení peněžité pomoci v mateřství a to u prvního dítěte a dále mohla sice zůstat matka s dítětem doma, ale bez dávky. U druhého dítěte již náleželo těchto 500,- Kč do dvou let a od roku 1987 i do 3 let věku dítěte. Výjimku měly matky dvojčat nebo samoživitelky, které pobírali 900,- Kč až do tří let věku dětí.

Novela zákona č. 117/1995 o státní sociální podpoře platná do 31. 12. 2011

Na rodičovský příspěvek má rodič nárok, jestliže po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině. Rodič si může zvolit čerpání rodičovského příspěvku po dobu do dvou, tří nebo čtyř let dítěte (Portál MPSV 2012).

Rodičovský příspěvek je stanoven ve čtyřech výších daných v pevných měsíčních částkách: zvýšená výměra 11 400 Kč, základní výměra 7 600 Kč, snížená výměra 3 800 Kč, nižší výměra 3 000 Kč (Portál MPSV 2012).

Volbou doby čerpání si rodič zároveň volí i k ní příslušnou výši příspěvku, a to: **„rychlejší čerpání** rodičovského příspěvku“ – po peněžité pomoci v mateřství (dále jen PPM) ve zvýšené výměře 11 400 Kč do 24 měsíců věku dítěte; o tuto formu čerpání však může požádat pouze rodič, který má nárok na PPM ve výši alespoň 380 Kč za kalendářní den, a nejpozději do 22 týdnů života dítěte – resp. 31 týdnů při narození víceterčata,

„klasické čerpání rodičovského příspěvku“ - po PPM v základní výměře 7600 Kč do 36 měsíců věku dítěte; o tuto formu čerpání může požádat pouze rodič, který má nárok na PPM nebo nemocenské poskytované v souvislosti s porodem, volbu učiní nejpozději do 21 měsíců věku dítěte a to všechny volby nutno podat na předepsaných formulářích, a ještě

„pomalejší čerpání rodičovského příspěvku“ - po PPM nebo od narození dítěte (nevznikl-li nárok na PPM) v základní výměře 7 600 Kč do 21 měsíců věku dítěte a dále ve snížené výměře 3 800 Kč do 48 měsíců věku dítěte. Po učiněném rozhodnutí

je vybraná možnost čerpání již **nezměnitelná**, a to i v případě, že se rodiče v pobírání rodičovského příspěvku střídají (Portál MPSV 2012).

U **zdravotně postižených dětí** má rodič nárok nejdříve ode dne posouzení dítěte jako dítěte dlouhodobě zdravotně postiženého nebo dlouhodobě těžce zdravotně postiženého nebo po skončení čerpání rodičovského příspěvku ve zvýšené výměře na rodičovský příspěvek v základní výměře 7 600 Kč do 7 let věku dítěte, a to bez ohledu na to, jakou možnost čerpání rodičovského příspěvku zvolil před posouzením zdravotního stavu dítěte. Výši také ovlivňuje – snižuje přiznání příspěvku na péči dle zákona č. 108/2006 Sb. Podmínka osobní celodenní a řádné péče musí být splněna u dítěte dlouhodobě zdravotně postiženého nebo dlouhodobě těžce zdravotně postiženého. Podmínka péče po celý kalendářní měsíc se považuje za splněnou, i když tomu tak fakticky není v několika případech, které jsou dané zákonem.

Novela zákona č. 117/1995 o státní sociální podpoře platná od 1. 1. 2012

Rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladším dítětem v rodině, má nárok na rodičovský příspěvek nejdéle do čtyř let věku dítěte. Za celou dobu nároku má žadatel o dávku nárok na její výplatu při splnění všech ostatních podmínek a může mu být vyplacena celková částka 220.000,- Kč, není-li stanoveno jinak (Portál MPSV 2012).

Pro stanovení výše rodičovského příspěvku je rozhodující výše denního vyměřovacího základu, z kterého se stanovuje výše peněžité pomoci v mateřství nebo nemocenského v souvislosti s porodem a to ke dni porodu a není rozhodující, zda tento vyměřovací základ doloží matka či otec dítěte, který je společně posuzovaným rodičem, ale výpočet se provede dle vyššího vyměřovacího základu (Portál MPSV 2012).

Volbu výše dávky je oprávněn provést žadatel o rodičovský příspěvek (matka nebo otec) a to dle stanovení 70 % z třicetinasobku vyměřovacího základu, dle kterého lze zvolit částku nejvýše však do 11.500 Kč měsíčně. Rodič – žadatel tedy volí výši dávky tak, aby za celou dobu, kdy chce dávku pobírat, si rozvrhl částku výše na počet měsíců tak, aby celkově vyčerpal 220.000 Kč. Výši dávky může poté měnit po uplynutí třech celých po sobě jdoucích kalendářních měsíců – zvolnit či zrychlit čerpání,

ale nelze jí měnit zpětně – volba je vždy akceptována za aktuální měsíc, ve kterém je provedena (Portál MPSV 2012).

Rodiny, kde žádný z rodičů před porodem nepracoval a nevznikl jim nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo na nemocenské v souvislosti s porodem nemohou volbu provést a náleží jim dávka ve výši 7600,- do devátého měsíce věku dítěte a dále 3800 Kč do čtyř let věku dítěte.

Pokud při péči o jedno dítě zakládající nárok na dávku splní podmínky každý z rodičů po část měsíce, musí se dohodnout, kdo žádost uplatní. Nedohodnou-li se rodiče, nárok určí krajská pobočka Úřadu práce, která o příspěvku rozhoduje, komu z rodičů dávku přizná.

Rodičovský příspěvek nenáleží, pokud nejmladšímu dítěti v rodině je přiznán z důvodu nepříznivého zdravotního stavu příspěvek na péči (Portál MPSV 2012).

Shrnutí: Z rodičovského příspěvku, který nahradil mateřskou dovolenou – dávka vyplácená všem ve stejné výši a stejnou dobu, se během let, kdy se státní sociální podpora měnila a novelizovala, proměnila ve složitou dávku, ale od ledna 2012 mají všechny maminky nárok na stejnou celkovou částku, která je jim vyplácena tak, jak jim to vyhovuje a mohou si částku volit a po třech měsících měnit.

Příklad: Žena, která porodila dítě, před porodem nepracovala (byla evidována na úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání) a nemá tedy nárok na peněžitou pomoc v mateřství ani na nemocenské v souvislosti s porodem a proto může o rodičovský příspěvek požádat ode dne porodu dítěte. Dávka je jí přiznána a to ve výši 7600,- Kč měsíčně. Tuto částku by pobírala do devíti měsíců věku dítěte a poté do čtyř let by jí dávka náležela, ale ve výši 3800,- Kč. Pokud do devíti měsíců dítěte doloží, že otec dítěte byl ke dni porodu nemocensky pojištěn a doloží výši jeho vyměřovacího základu pro výpočet peněžité pomoci, může provést volbu částek pro čerpání celkové sumy 220 tisíc a může jí i po třech měsících měnit dle své potřeby.

Příklad: Žena při porodu dítěte zemřela a její manžel převzal dítě do trvalé péče a celodenně a řádně pečuje o narozené dítě. Nepracoval před porodem, náleží mu rodičovský příspěvek ve výši 7600,- Kč ode dne porodu a do devíti měsíců věku dítěte a dále pak ve výši 3800,- Kč do čtyř let věku dítěte.

Příklad: Rodiče dítěte se dohodli, že po ukončení peněžité pomoci v mateřství žena již nastoupí zpět do zaměstnání a o dítě bude pečovat otec, který je v invalidním důchodu. Otec zároveň podá žádost o rodičovský příspěvek po ukončení peněžité pomoci matky a doloží doklad o jejím čerpání včetně vyměřovacího základu, může zároveň provést volbu výše dávky a tu dle potřeby nejméně po třech měsících měnit.

Příklad: Matka před účinností novely o celkové částce 220 tisíc na dítě provedla volbu na své

první dítě do tří let jeho věku na čerpání rodičovského příspěvku ve výši 7600,- Kč. Avšak nyní v únoru zjistila, že je znovu těhotná a druhé dítě se narodí v měsíci říjnu, kdy staršímu dítěti budou teprve dva roky. Matka pokud doloží výši vyměřovacího základu ke dni porodu prvního dítěte alespoň jednoho z rodičů, může požádat o zvýšení částky maximálně na 11500,- Kč a to z důvodu vyčerpání co nejvyšší částky na první dítě. Od celkové částky 220000 se jí odečte součet všech dosud vyplacených dávek a zbytek si může rozložit, pokud však vyměřovací základ je tak vysoký, že lze tuto částku stanovit.

Příklad: Matka pobírala rodičovský příspěvek na dítě - 5 let, kterému byl posudkovým lékařem posouzen zdravotní stav a bylo vyhodnoceno jako dítě dlouhodobě zdravotně postižené. Podle právní úpravy platné do 31. 12. 2011, mohla matka pobírat rodičovský příspěvek na toto dítě do patnácti let (při splnění potřebných kritérií). Po 1. 1. 2012 již nelze pobírat rodičovský příspěvek, ani na postižené dítě, déle než do čtyř let a vyčerpání částky 220 tisíc Kč. Ženě proto byl rodičovský příspěvek k 31. 12. 2011 ukončen a doporučeno, aby si požádala o příspěvek na péči.

Příklad: Žena porodí druhé dítě v době, kdy ještě pobírá rodičovský příspěvek na své první dítě (protože ona ani druhý rodič neměli nárok na peněžitou pomoc v mateřství, ani nemocenské v souvislosti s porodem, nemohla volit jinou variantu, než rodičovský příspěvek do čtyř let dítěte), kterému jsou nyní pouze tři roky. Porod je povinna nahlásit a ukončit tak pobírání rodičovského příspěvku na starší dítě, protože rodičovský příspěvek náleží v měsíci pouze na nejmladší dítě v rodině. Pokud tedy v únoru porodila, je povinna ukončit dávku na první dítě k poslednímu lednu a ode dne porodu (21. 2. 2012) požádat o rodičovský příspěvek na mladší dítě s tím, že za únor se vyplatí celá částka, což je 7600,- Kč. Dále ve stejné výši do devíti měsíců věku dítěte a poté se rodičovský příspěvek sníží na částku 3800 Kč, ale do čtyř let jeho věku.

Příklad: Dítě bylo po smrti rodičů svěřeno do péče nahrazující péči rodičů babičce. Babička se zde pro účely přiznání rodičovského příspěvku považuje za rodiče a má tedy při splnění ostatních podmínek, nárok na rodičovský příspěvek.

2.3.5 Dávky pěstounské péče

Před účinností zákona o státní sociální podpoře

Pěstounská péče je formou náhradní rodinné výchovy. Soud svěřuje dítě pěstounovi do péče na jeho žádost v případech, kdy se o něho vlastní rodiče nemohou nebo nechťejí starat.

Pěstounskou péči pomáhaly lidem vyřizovat pracovnice na referátech sociálních věcí při okresních úřadech a také prováděly výplatu dávek.

Dávky pěstounské péče tehdy nenáležely prarodičům, kteří dostali soudně svá vnoučata svěřená do pěstounské péče.

Poslední novela zákona č. 117/1995 o státní sociální podpoře

Dávky pěstounské péče i pro účely zákona o státní sociální podpoře mají za úkol podpořit náhradní rodinnou péči. O dávky pěstounské péče může žádat pěstoun nebo poručník ustanovený soudem, který osobně řádně pečuje o svěřené dítě. Dávky náleží i v průběhu předpěstounské péče a v době, kdy probíhá řízení o ustanovení poručníka.

Dávky pěstounské péče jsou celkem čtyři a jsou určeny ke krytí nákladů svěřených dětí, na odměnu pěstouna a na další náklady spojené s touto péčí.

Pěstounem může být i prarodič dítěte.

2.3.5.1 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Příspěvek se poskytuje do dosažení zletilosti dítěte nebo nejdéle do 26 let, jestliže jde o nezaopatřené dítě, které žije ve společné domácnosti s osobou, která byla do dosažení zletilosti jeho pěstounem. Výše příspěvku na úhradu potřeb nezaopatřeného dítěte činí 2,3násobek životního minima dítěte. V případě zdravotně postiženého dítěte se koeficient, kterým se násobí životní minimum dítěte, zvyšuje úměrně stupni postižení a činí 2,35 u dlouhodobě nemocného dítěte – nově u stupně I – lehká závislost, 2,90 u dlouhodobě zdravotně postiženého dítěte – nově stupeň II – středně těžká závislost a 3,10 u dlouhodobě těžce zdravotně postiženého dítěte – nově u stupně III – těžká závislost a u IV. stupně – úplná závislost. Výše příspěvku pro zaopatřené nezletilé dítě se stanoví jako součin částky životního minima dítěte a koeficientu 1,40, jde-li o nezaopatřené dítě je koeficient 2,30 (Portál MPSV 2012).

Příspěvek nenáleží po dobu, po kterou je dítě v plném přímém zaopatření ústavu nebo zařízení pro děti a mládež, nebo v péči jiné osoby nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu (Portál MPSV 2012).

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte je vyplácen pěstounovi opakovaně měsíčně.

Nárok na výplatu příspěvku je zachován i po dosažení zletilosti, je-li dítě i nadále nezaopatřeným dítětem, avšak nejdéle do 26 let věku, a pokud toto dítě i nadále žije a společně uhrazuje náklady na své potřeby s osobou, která je i po dosažení zletilosti jeho pěstounem. Pouze se mění příjemce, kterým je po dosažení zletilosti přímo toto dítě (Portál MPSV 2012).

V případě, že dítě, které je v pěstounské péči je také poživitelem důchodu z důchodového pojištění, náleží mu příspěvek na úhradu potřeb dítěte pouze ve výši rozdílu mezi výší příspěvku a částkou důchodu (Portál MPSV 2012).

2.3.5.2 Odměna pěstouna

Odměna pěstouna je určitým způsobem společenské uznání osobě pečující o cizí dítě v pěstounské péči. Výše odměny činí součin životního minima jednotlivce a koeficientu 1,0 za každé svěřené dítě, tj. 3 126 Kč měsíčně za jedno dítě. Na **odměnu pěstouna ve zvláštních případech** má nárok pěstoun, který pečuje alespoň o tři svěřené děti nebo alespoň o jedno svěřené dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II., III., IV. Odměna pěstouna ve zvláštních případech za kalendářní měsíc činí součin částky životního minima jednotlivce a koeficientu 5,5. Za každé další dítě v pěstounské péči se odměna pěstouna zvyšuje 0,5 životního minima jednotlivce za každé svěřené dítě a o 0,75 životního minima jednotlivce, jde-li o další dítě se stupněm závislosti II., III., IV. (Portál MPSV 2012).

Odměna pěstouna ve zvláštních případech náleží, jestliže pěstoun není výdělečně činný po celý kalendářní měsíc. Tato odměna se pro účely zdravotního pojištění, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti posuzuje jako plat (Portál MPSV 2012).

2.3.5.3 Příspěvek při převzetí dítěte

Účelem příspěvku při převzetí dítěte je přispět na nákup potřebných věcí pro dítě přicházející do náhradní rodinné péče. Výše příspěvku je stanovena pevnými částkami podle věku dítěte a jde-li opakovaně o převzetí totožného dítěte, náleží jen jednou. Vyplácí se jednorázově:

dítě do šesti let	8000,- Kč
dítě od 6 do 15 let	9000,- Kč
dítě od 15 do 26 let	10000,- Kč (Portál MPSV 2012).

2.3.5.4 Příspěvek na zakoupení motorového vozidla

Náleží pěstounovi, který má v pěstounské péči nejméně čtyři děti. Podmínkou nároku dále je, že vozidlo nesmí pěstoun používat pro výdělečnou činnost. Příspěvek je poskytován ve výši 70 % pořizovací ceny vozidla, resp. ceny opravy vozidla, nejvýše však 100 000 Kč. Použití příspěvku je pěstoun povinen prokázat. Součet příspěvků vyplacených pěstounovi v posledních deseti letech před podáním žádosti nesmí přesáhnout 200 000 Kč (Břeská, Burdová, Vránová 2010, s. 147).

Pokud pěstoun do pěti let ode dne poskytnutí příspěvku motorové vozidlo prodá, daruje nebo začne s ním podnikat, je mu uloženo vrátit poměrnou část příspěvku (Břeská, Burdová, Vránová 2010, s. 147).

Shrnutí: Pěstounské dávky vždy byly poskytovány na podporu náhradní rodinné péče a největší rozdíl spočívá v tom, že v době platnosti státní sociální podpory mohou dávky pobírat všichni pěstouni, tedy i prarodiče.

Příklad: *Babička je svěřen novorozenec soudně do pěstounské péče, protože otec není v rodném listu uveden a matka není schopna (z důvodu svého mentálního postižení) se o dítě postarat. Babička může požádat jednorázovou pěstounskou dávku příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na úhradu potřeb dítěte a odměnu pěstouna.*

Příklad: *Matka tří dospívajících dětí si vzala do pěstounské péče tři děti svého bratra, jimž již matka zemřela a bratr nechtěl tyto děti do své nové rodiny (dětí ve věku 6, 7 a 8 let). Teta tedy požádala o dávky – přídavek na dítě a dávky pěstounské péče – příspěvek při převzetí (jednorázově – $1 \times 8\,000 + 2 \times 9\,000,-$), příspěvek na úhradu potřeb dítěte a odměnu pěstouna, která je v případě pěstounské péče o tři děti odměnou ve zvláštních případech a její výplata je měsíčně 17193,- Kč. Teta tedy pravidelně měsíčně bude dostávat 3 x přídavek na dítě ($3 \times 610,-$ Kč), 3 x úhradu potřeb dítěte ($3 \times 4508,-$ Kč), odměnu pěstouna ve zvláštních případech a ještě může požádat o příspěvek na bydlení.*

2.3.6 Porodné

Před účinností zákona o státní sociální podpoře

Příspěvek při porodu obdržela žena, která porodila a to ve výši 2000 Kč na každé dítě (plošně) a příspěvek byl vyplacen zaměstnavatelem. Zároveň byla tato událost zvýhodněna v novomanželských půjčkách, kdy bylo odečteno za porod 1. dítěte 2000 Kč a za druhé a každé další vždy po čtyřech tisících z dlužné částky půjčky.

Novela zákona č. 117/1995 o státní sociální podpoře platná do 31. 12. 2010

Porodné je dávka, kterou se matce jednorázově přispívá na náklady související s narozením dítěte. Při poskytnutí dávky není zkoumán příjem rodiny. Jestliže žena, která dítě porodila, zemřela a porodné jí nebo jiné osobě nebylo vyplaceno, má na něho nárok otec dítěte. Nárok na porodné má rovněž osoba, která převzala dítě mladší jednoho roku do trvalé péče, nahrazující péči rodičů. Porodné je dáno pevnou částkou v jednotné výši 13 000 Kč na každé narozené dítě a nárok vzniká dnem porodu.

Novela zákona č. 117/1995 o státní sociální podpoře platná od 1. 1. 2011

Nárok na porodné vznikne v případě, že příjem v rodině za předchozí čtvrtletí nepřevyšuje součin životního minima rodiny a stanoveného koeficientu 2,4 a zároveň musí jít o první dítě, které se dotýčné matce narodilo živé. Může však vzniknout i otci, pokud matka před uplatněním nároku zemřela, anebo osobě, již bylo dítě svěřeno do péče nahrazující péči rodiče do 1 roku věku dítěte (a to i v případě, že matka svůj nárok uplatnila) (Portál MPSV 2012).

Porodné lze vyplatit, pokud jsou splněny podmínky pro vznik nároku a to ke dni vzniku sociální události – tedy ke dni porodu. Výplata se provede jednorázově.

Výše porodného je 13000 Kč na první dítě matky a při porodu dvou a více dětí je výše 19500 Kč (Portál MPSV 2012).

Shrnutí: Porodné se dříve vyplácelo všem matkám na každé dítě a dle nejnovější právní úpravy mají na porodné nárok pouze matky, pokud porodí první dítě a navíc jde o dávku testovanou, tudíž její přiznání závisí na příjmech.

Příklad: Žena porodila dítě, které zanechala v péči zdravotnického zařízení s tím, že dá souhlas k jeho osvojení. O dítě ani pečovat nezačala a přesto má nárok při splnění ostatních podmínek na výplatu dávky.

Příklad: Žena po porodu zemřela a porodné jí nebylo vyplaceno. Nárok na dávku uplatnil otec dítěte. Doložil potřebné doklady a údaje o rozhodných příjmech pro výpočet nároku na porodné a dávka mu bude vyplacena, neboť do dne uplatnění nároku nebyla vyplacena matce.

2.3.7 Pohřebné

Touto jednorázovou dávkou stát přispívá na náklady spojené s vypravením pohřbu.

Před účinností zákona o státní sociální podpoře

Pohřebné bylo vypláceno žadateli, který vypravil pohřeb osobě, která měla trvalý pobyt na území ČR a to ve výši 3000,- Kč.

Některé obce také přispívaly na vypravení pohřbu pozůstalým a to částkou 1000,- Kč.

Novela zákona č. 117/1995 o státní sociální podpoře platná od 1. 1. 2011

Pohřebné je stanoveno pevnou částkou ve výši 5 000 Kč. Příjem rodiny se netestuje. Pohřebné náleží osobě, která vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte, a to za podmínky, že zemřelá osoba měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR (Portál MPSV 2012).

Shrnutí: Před účinností zákona o státní sociální podpoře dostal příspěvek na pohřeb každý občan, který vypravil pohřeb. Poslední platná legislativa tento příspěvek vyplatí pracoviště Úřadu práce ČR pouze, zemřel-li rodič nezaopatřeného dítěte, nebo pokud byl zemřelý sám nezaopatřeným dítětem.

Příklad: *Sestra zemřelého muže, který byl rozvedený a nežil ve společné domácnosti se svým tříletým dítětem, vypravila a zaplatila pohřeb a požádala o pohřebné. Dávka jí bude vyplacena, pokud doloží rodný list dítěte, ve kterém je zemřelý bratr uveden jako otec.*

Příklad: *Žena vypraví pohřeb své matce, ale jelikož již matka neměla žádné nezaopatřené dítě, nárok na dávku nevznikne.*

Příklad: *Matce pár dní po porodu zemře první dítě. Matka stihla požádat o porodné, které bude testováno dle příjmů matky i otce a dále požádá o pohřebné, které bude přiznáno, protože se jednalo o úmrtí nezaopatřeného dítěte.*

3 Praktická část

3.1 Cíl praktické části

Cílem praktické části této práce je zjistit úroveň znalostí o existenci a možnostech čerpání dávek státní sociální podpory mezi širokou veřejností. Při přípravě průzkumu autorka vycházela ze svých teoretických poznatků, které jsou uvedeny v teoretické části. Dále autorka vycházela ze znalostí prostředí místa výzkumu a z vlastních zkušeností s problematikou informovanosti o dávkách státní sociální podpory.

3.2 Místo průzkumného šetření

Místem průzkumu se stalo pracoviště oddělení státní sociální podpory na Mírovém náměstí 2 v Jablonci nad Nisou, které je kontaktním pracovištěm krajské pobočky Úřadu práce ČR v Liberci. Přímou na oddělení, které je v přepážkové hale a žadatelé o dávky jsou rozděleni abecedně k přepážkám 1 až 18. Vždy tři přepážky mají stejnou část abecedy, aby byla zajištěna zastupitelnost v době nepřítomnosti některých úřednic. Lidé tak jsou zvyklí po letech chodit k přepážce, kam patří. Noví žadatelé se na přepážkové hale díky přehlednosti rychle orientují a dovedou se správně zařadit, popřípadě se u volné přepážky zeptají.

3.3 Stanovení předpokladů

S ohledem na teoretické znalosti a několikaleté zkušenosti autorky byly stanoveny předpoklady výsledků průzkumu tak, aby obsáhly co nejširší veřejnost. Jedná se především o aspekt využívání dávek státní sociální podpory a znalosti veřejnosti o těchto dnes již poměrně rozšířených dávkách a jejich podmínkách i výplatách. Tyto teoretické informace autorka podrobněji rozpracovala v teoretické části této práce.

Předpoklady:

1. Lze předpokládat, že 60 – 70 % respondentů zná, popřípadě využívá či někdy v minulosti využila některou z dávek státní sociální podpory.
2. Lze předpokládat, že 50 – 60 % respondentů ví, který úřad dávky státní sociální podpory vyplácí.
3. Lze předpokládat, že existuje 40 – 50 % respondentů, kteří spoléhají na finanční pomoc státu.

Tyto předpoklady budou ověřeny pomocí dotazníků, které byly rozdány náhodným klientům, kteří se na oddělení státní sociální podpory přišli informovat, popřípadě vyřídit nějakou žádost o dávku nebo učinit podání doplňující řízení o předmětné dávce.

3.4 Použité metody

Dotazník - slouží k zjišťování informací mezi populací nebo i v nějakých skupinách osob. Na jeho základě dochází k vyhodnocování určitých názorů, znalostí, pohledů, zkušeností, komentářů, připomínek a k spuštění dalších kroků. Dotazník je ideální formou průzkumu.

Kazuistika – je popis a výklad konkrétního případu, slouží k zjištění a hledání příčin a souvislostí se vznikem sociálního problému.

Vzhledem k vyhodnocení průzkumu, který má na úkol získat údaje o určitém počtu respondentů, zvolila autorka typ kvantitativního průzkumu.

Kvantitativně zaměřený průzkum má za cíl získat omezený počet předem určených informací o větším počtu jednotlivých osob tak, aby mohl ověřit či vyvrátit platnost předem jasně formulovaných předpokladů. K tomu právě slouží vybraný typ průzkumu. Pokud by autorka zvolila kvalitativně zaměřený průzkum, který slouží hlavně k získávání velkého množství dat o menším počtu osob a k vyhodnocování pravidelnosti a významů, které se skrývají za získanými informacemi, nebyl by to pro tuto práci vhodně zvolený průzkum.

Informace byly zjišťovány prostřednictvím vyplňování dotazníků, které si autorka připravila pro náhodné klienty a byla přítomna jejich vyplňování. Jedná se v podstatě o čtený dotazník, kde si klient jednotlivé otázky postupně přečte a ihned svou odpověď zaznamená do předem připravených odpovědí. Výhodou přítomnosti průzkumníka je, že pokud dotazovaný otázce ne zcela rozumí, může jí ihned průzkumník vysvětlit, případně pomoci s pochopením. Do dotazníku jsou zaznamenány otázky, na které jsou připraveny různé odpovědi, a u několika málo otázek je volná odpověď. Autorka zvolila tuto techniku, protože je vhodná při kvantitativně orientovaném průzkumu.

Otázky do dotazníku autorka vypracovala s ohledem na dosažení cílů svého průzkumu, na potvrzení či vyvrácení stanovených předpokladů a s ohledem na zkušenosti z letité praxe a znalosti z teoretické části práce. Dotazníky jsou dva a to proto, že jsou stanoveny dvě skupiny zkoumaných jednotlivců a to:

- **Dotazník pro žadatele o dávky státní sociální podpory** - 10 otázek, z nichž je devět uzavřených a jedna otevřená. (viz kapitola 8., dotazník č. 1, str. 80).

- **Dotazník pro osobu, která nežádá ani v minulosti nežádala žádnou z dávek státní sociální podpory** - 10 otázek, které jsou uzavřené (viz kapitola 8., dotazník č. 2, str. 82).

3.5 Popis zkoumaného vzorku

Zkoumaný vzorek tvoří respondenti, kteří navštívili přepážkovou halu oddělení státní sociální podpory kontaktního pracoviště v Jablonci nad Nisou, pobočky krajského Úřadu práce ČR v Liberci. Autorka oslovovala náhodné klienty, kteří si přišli požádat o nějakou dávku, ale i ty, kteří se na přepážkovou halu přišli pouze informovat třeba s úplně jiným problémem. Celkem bylo osloveno mnohem více osob, někteří ale s vyplněním dotazníku nesouhlasili.

Z 30 žadatelů o dávky státní sociální podpory, kteří byli ochotni dotazník vyplnit, bylo 19 žen a 11 mužů – znázornění je v tabulce č. 1 a v grafu č. 1. Věková struktura je znázorněna v grafu č. 2.

Z osob, které nežádali dosud dávky státní sociální podpory, bylo složení podobné a to konkrétně 20 žen a 10 mužů a věková struktura také ne příliš odlišná od předchozí skupiny. Údaje jsou přehledně uvedeny v tabulce č. 2 a graficky znázorněny v grafu č. 3 a věkové rozložení je zobrazeno v grafu č. 4.

Ostatní oslovení, kteří se nechtěli průzkumu zúčastnit, se většinou omluvili z nedostatku času a několik jich sdělilo, že nemají chuť se do žádného průzkumu zapojit.

3.5.1 Postup zjišťování

Autorka průzkum prováděla v období 16. února do 12. března 2012 na svém pracovišti – popis viz 3.1.1 Místo průzkumného šetření. O konání průzkumu autorka informovala vedoucí oddělení i ostatní dávkové specialistky, protože některé jejich klienty také oslovila.

Toto období si autorka zvolila záměrně, protože letošní leden byl na úřadech práce ve znamení probíhající sociální reformy hodně hektický, dá se říci až chaotický, což v polovině února povolilo a nápor klientů již nebyl tak veliký. Na některých klientech však bylo stále znát, že probíhající změny jim nesvědčí, hlavně senioři se těžce vyrovnávají s velkými změnami (přechod sociální pomoci z městských úřadů na úřady práce – změna budovy, změna některých úřednic, změna formulářů a i některých podmínek celého systému jako takového). Období, které bylo pro průzkum zvoleno, bývá každoročně s nejslabší návštěvností, a proto provádění nenarušovalo běžný chod oddělení.

Během průzkumu se autorka při oslovování respondentů – klientů řídila svým subjektivním vnímáním daného jednotlivce a snažila se také oslovovat muže a ženy různých věkových skupin a jiných odlišností, aby získala kombinovaný výběr respondentů a tím i odlišné relevantní údaje pro svůj průzkum.

Získané informace z dotazníku autorka zanesla číselně do tabulek a z těch důležitých vytvořila grafy, které jsou přehledným vyhodnocením celého průzkumu.

3.6 Vyhodnocení získaných dat

V této kapitole autorka uvádí výsledky celého průzkumu a prezentuje data, ke kterým průzkum dospěl s procentuálním vyjádřením a komentářem a někdy i s grafy.

Průzkum byl proveden vyplněním dotazníků pro dvě skupiny osob. Některé otázky se shodovaly a některé byly odlišné a to proto, že se jednalo o rozdílné skupiny osob. První skupina dotazovaných pobírá nebo v minulosti pobírala dávky státní sociální podpory a nejsou pro ně pojmy spojené se státní sociální podporou neznámé a druhá skupina je skupina respondentů, kteří dosud nikdy nežádali žádné dávky státní sociální podpory a proto jsou jejich znalosti z oblasti těchto dávek mnohem menší.

Skupina 1) - osoby, které žádaly nebo v současnosti žádají dávky státní sociální podpory = 30 osob, které se v období konání průzkumu přišli na úřad informovat o změnách v legislativních předpisech, popřípadě si chtěli zkusit podat novou žádost, či prodloužit období o další čtvrtletí.

Skupina 2 - osoby, které nikdy nežádali dávky státní sociální podpory
= 30 osob, které se v období konání průzkumu přišli informovat o možnosti získat nějakou finanční pomoc, často s absolutní neznalostí nebo proto, že je na úřad někdo poslal.

3.6.1 Otázka č. 1

Uveďte prosím, jste-li muž či žena.

3.6.2 Otázka č. 2

Zaškrtněte prosím, v které jste věkové skupině.

První dvě otázky pro obě skupiny respondentů byly stejné a týkaly se pohlaví a věku respondentů.

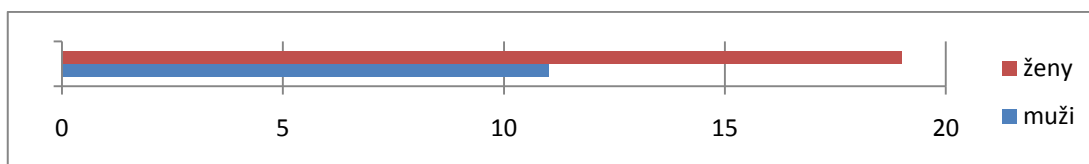
Skupina 1)

Odpovědělo 11 mužů a 19 žen. Jednotlivé rozdělení dotazovaných je uvedeno v tabulce č. 1 a rozdíl v počtu je znázorněn v následujícím grafu č. 1 a v dalším grafu č. 2 a 3 je znázorněn graficky podíl jednotlivých věkových skupin:

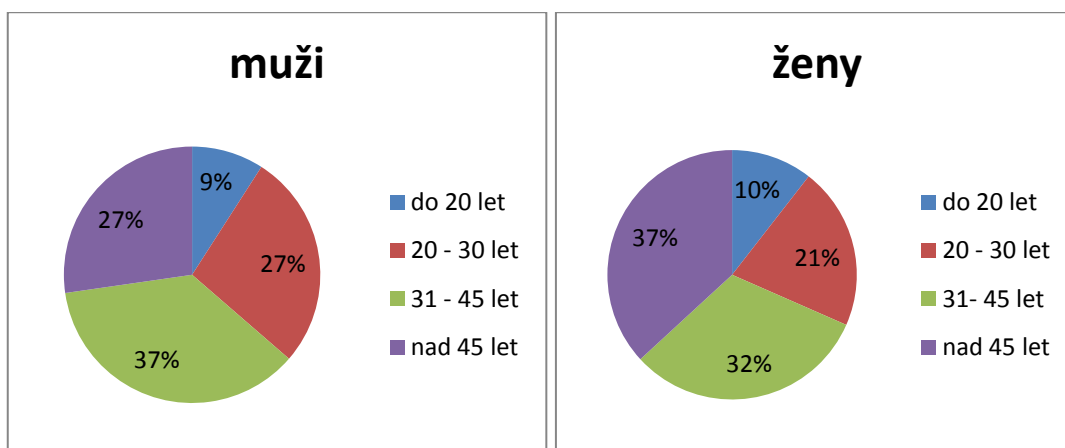
Tabulka č. 1 - Pohlaví a věková skupina respondentů:

Skupina 1	do 20 let	20 - 30 let	31 – 45 let	nad 45 let	celkem
muži	1	3	4	3	11
ženy	2	4	6	7	19

Graf č. 1 – Pohlaví respondentů ve skupině 1 vyjádřené v počtu:

Graf č. 2 – Věkové složení respondentů ve skupině 1 vyjádřené v procentech a dle pohlaví:

V této skupině 1 se průzkumu zúčastnila dle přehledu evidentně jasná převaha žen – 19 žen je 63 % odpovídajících a 11 mužů je 37 % z celkového počtu dotázaných. Dle grafu č. 2 je zřetelné, že věkové skupiny byly podobné u obou pohlaví.

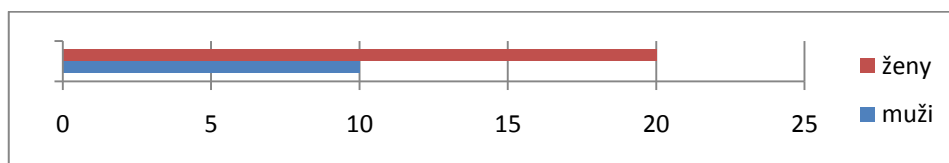
Skupina 2

Odpovědělo 10 mužů a 20 žen. Přehled o respondentech dle pohlaví je v tabulce č. 2 a následujícím grafu č. 3, kde je opět zřejmé, že žen odpovědělo dvě třetiny všech dotázaných a mužů pouhá jedna třetina.

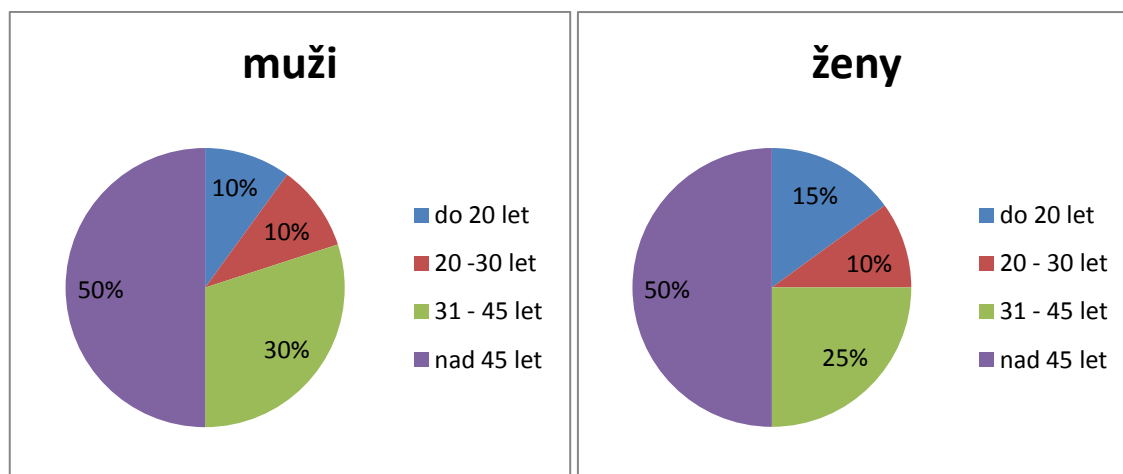
Tabulka č. 2 - Pohlaví a věková skupina respondentů:

Skupina 2	do 20 let	20 – 30 let	31 - 45 let	nad 45 let	celkem
muži	1	1	3	5	10
ženy	3	2	5	10	20

Graf č. 3 - Pohlaví respondentů ve skupině 2 vyjádřené v počtu:

Graf č. 4 - Věkové složení respondentů ve skupině 1 vyjádřené v procentech a dle pohlaví:

Respondenti byli osloveni ve všech uvedených věkových kategoriích a ochota odpovídat byla u této skupiny 2 také vyšší u žen (20 žen = 67 %) než mužů (10 mužů = 33 %) a z celkového počtu dotazovaných odpovědělo nejvíce osob starších 45 let bez rozdílu pohlaví.

3.6.3 Otázka č. 3

Znáte dávky státní sociální podpory? Popřípadě uveďte nějakou.

Skupina 1

Otázka pro tuto skupinu respondentů byla otevřená. Všichni respondenti znali alespoň jednu dávku a vyjmenovali konkrétní dávku od jedné až osm správných dávek. Na alespoň jednu konkrétní dávku si správně vzpomnělo všech 30 respondentů a počet respondentů, kteří správně pojmenovali od jedné do osmi dávek je znázorněn v tabulce č. 3.

Tabulka č. 3 – Vyhodnocení odpovědí s uvedením konkrétní dávky ssp - skupina 1:

Počet správně uvedených dávek	1	2	3	4	6	8
Počet respondentů	11	7	6	3	2	1

V následující tabulce č. 4 je znázorněn počet respondentů, kteří jmenovali správně jednotlivé uvedené dávky (vysvětlivky názvů dávek jsou pod tabulkou).

Tabulka č. 4 – Jednotlivé dávky a počet respondentů, kteří dávku správně uvedli:

Skupina 1	PnD	RP	Bydl.	Porod.	Soc.p.	Pohř.	Dopr.	Pěst.	Nájem.
Počet respondentů	22	13	13	10	5	3	3	2	1

(vysvětlivky zkratk v tabulce č. 4: PnD = přídavek na dítě, RP = rodičovský příspěvek, Bydl. = příspěvek na bydlení, Porod. = porodné, Soc.p. = sociální příplatek, Pohř. = pohřebné, Dopr. = příspěvek na dopravu, Pěst. = pěstounské dávky, Nájem. = příspěvek na zvýšení nájemného)

Znáte nějakou dávku státní sociální podpory?

Skupina 2

Otázka pro tuto skupinu byla uzavřená a možnosti odpovědi byly následující:

ANO,

NE,

NEVÍM.

Výsledky tohoto průzkumu jsou zřehledněny v následující tabulce č. 5.

Tabulka č. 5 – Znalost nějaké dávky státní sociální podpory:

Skupina 2	ANO	NE	NEVÍM
počet respondentů	21	6	3

Z celkového počtu 30 respondentů této skupiny správně odpovědělo 21 respondentů (což je tedy přesně 70 %), jen šest osob uvedlo, že žádnou dávku ssp nezná a dva dotázaní nevěděli. Proto z vyhodnocení této otázky vyplývá, že převážná většina respondentů (70 %), kteří dávky v minulosti nebrali, některé přesto znají a dovedou je i pojmenovat.

Někteří uvedli správně i dvě dávky státní sociální podpory (ve dvou případech i tři). Nejčastěji se jednalo o uvedení dávek – viz tabulka č. 6.

Tabulka č. 6 – Nejčastější uvedení správného názvu dávky:

Skupina 2	PnD	Bydlení	RP	Porodné
počet respondentů	14	12	8	4

(Vysvětlivky zkratk tabulky č. 4: PnD = příspěvek na dítě, Bydlení = příspěvek na bydlení, RP = rodičovský příspěvek)

3.6.4 Otázka č. 4

Z vyjmenovaných dávek státní sociální podpory zaškrtněte tu, o které jste někdy slyšel/a.

V této otázce, která je společná pro všechny respondenty z obou skupin, autorka vyjmenovala všechny dávky státní sociální podpory, které kdy byly vypláceny, a chtěla tak zjistit, zda si respondenti dle přesného názvu dávky uvědomí, že o takových dávkách slyšeli.

Tabulka č. 7 – Počet respondentů, kteří dle názvu znali dávku ssp – obě skupiny.

DÁVKA	PnD	RP	Soc	Byd	Por	Pohř	ZaP	Pěst	Dopr	Tep	Náj	Šk.p.
SK.1	30	27	22	27	26	25	2	6	14	0	2	2
SK. 2	29	25	10	27	25	23	3	4	13	1	9	3

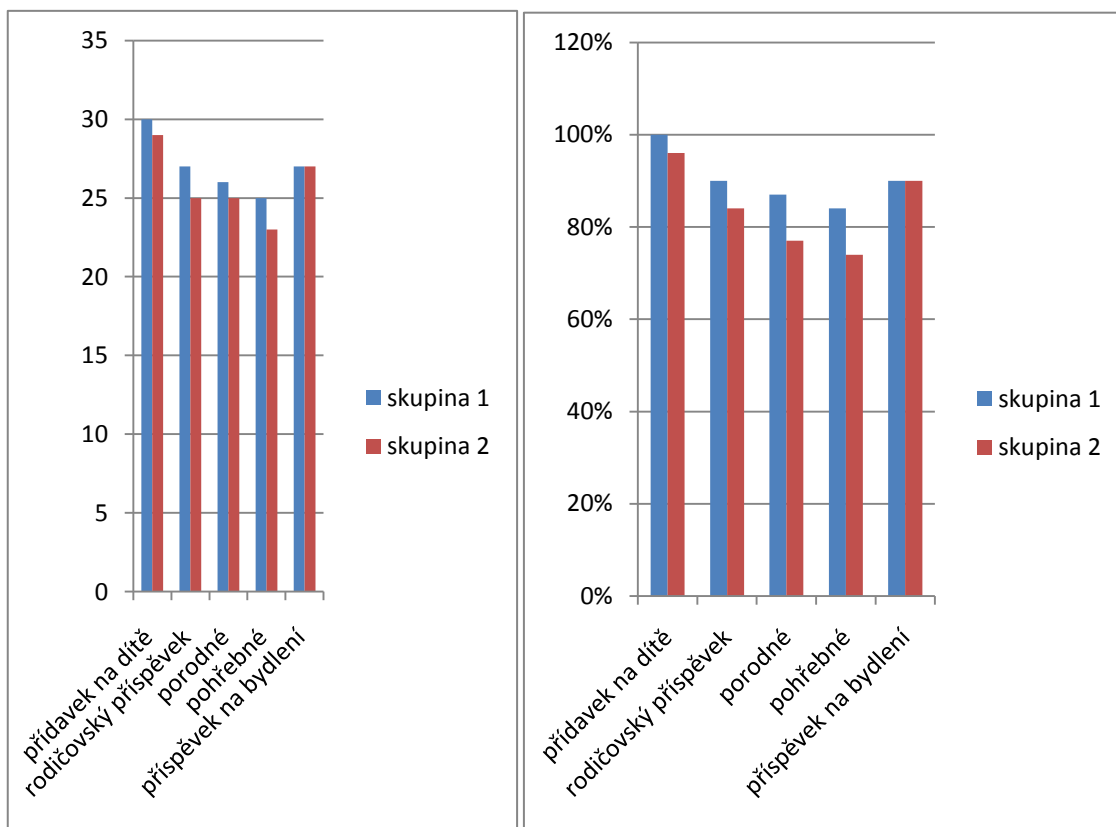
(vysvětlivky zkratk tabulky č.5 : PnD = přídavek na dítě, RP = rodičovský příspěvek, Soc = sociální příplatek, Byd = příspěvek na bydlení, Por = porodné, Pohř = pohřebné, ZaP = zaopatřovací příspěvek, Pěst = pěstounská péče, Dopr = příspěvek na dopravu, Tep = příspěvek na telenou energii, Náj = příspěvek na zvýšení nájemného, Šk.p. = příspěvek na školní pomůcky)

Z tabulky č. 7 vyplývá, že nejčastější dávkou, která je v podvědomí všech respondentů je jednoznačně přídavek na dítě a mezi další, o kterých lze říci, že jsou známé, patří bezpochyby rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné a pohřebné.

Grafické srovnání počtu správných odpovědí je znázorněno v následujícím grafu č. 5. a procentuální vyjádření tohoto počtu je v sousedním grafu č. 6.

Graf č. 5 - Počet uvedení správné dávky

Graf č. 6 – procentuální vyjádření správné odpovědi

Z grafů č. 5 a 6 je více než zřejmé, že pokud autorka respondentům dávky předložila vyjmenované, oni si dle přesných názvů dávek nějakou vybavili, uvědomili si, že o existenci takové dávky vědí, že o dávce již slyšeli. Všechny znázorněné a nejčastěji používané dávky se v odpovědích skupin nelišily o tolik, a dokonce pět dávek, které jsou vyjmenované v těchto grafech, se dostalo nad 70 procent, čímž lze uzavřít odpovědi tak, že převážná většina respondentů (70 %) o nějaké konkrétní dávce státní sociální podpory již slyšela.

3.6.5 Otázka č. 5

Víte, který úřad dávky státní sociální podpory vyplácí?

Tato otázka byla také pro obě skupiny respondentů stejná, ale odpovědi očekávala autorka odlišné a to z toho důvodu, že dávky státní sociální podpory byly již dvakrát delimitovány na jiný úřad (původně od roku 1995 vyplácely okresní úřady, od 1. 1. 2003 byla celá oddělení delimitována na městské úřady a odtud od 1. 4. 2004 opět delimitací přešla celá oddělení pod místně příslušné úřady práce). Právě proto, že úseky dávek státní sociální podpory, které je zaštiťují, se měnily jak sídlem, tak úřadem, byly odpovědi od respondentů skupiny 1 rozdílné od skupiny 2, protože kdo nežádal o dávky ssp, nemusí znát současné informace o příslušném úřadu. Také lidové označení „na sociálku“ je termín, ve kterém se mnoho lidí nevyzná, kam vlastně jít. Přesto se autorka domnívala, že odpovědi budou z převážné většiny správné.

Jako odpovědi byly nabídnuty možnosti:

- 1) OKRESNÍ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ
- 2) ÚŘAD PRÁCE ČR
- 3) MĚSTSKÝ ÚŘAD – SOCIÁLNÍ ODBOR
- 4) NEVÍM.

Skupina 1

Odpovědi 30 respondentů byly převážně správné, ale někteří i přesto, že se v době průzkumu nacházeli v budově úřadu práce, kde dávky státní sociální podpory jsou již od roku 2004, nepřečetli si název úřadu a zřejmě ani nečtou hlavičku papíru, na kterém poštou dostávají vyrozumění o nároku na dávky, a pak odpověděli špatně nebo vůbec nevěděli – viz tabulka č. 8.

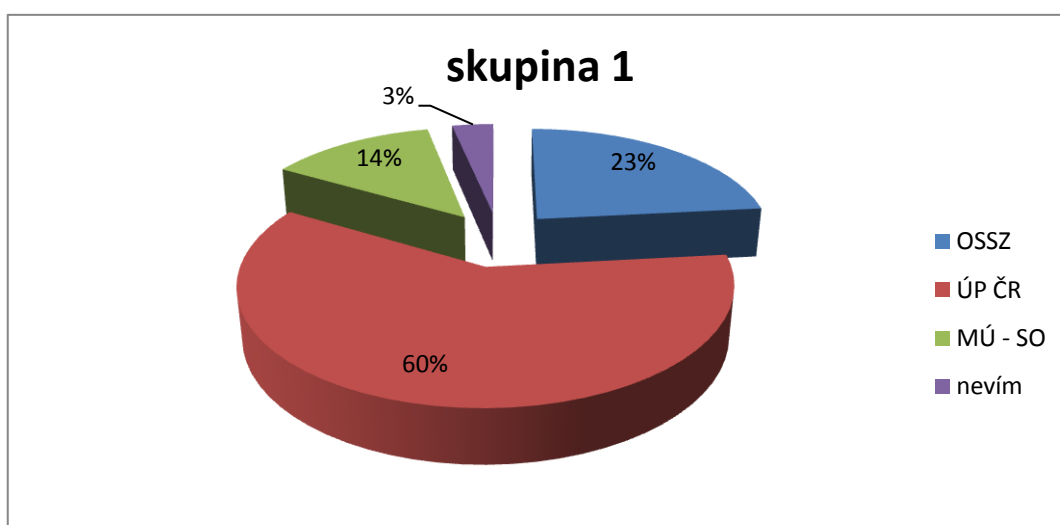
Tabulka č. 8 – Zda respondenti znají úřad, který dávky ssp vyplácí:

Skupina 1	OSSZ	ÚP ČR	MÚ - SO	NEVÍM
30 respondentů	7 = 24 %	18 = 60 %	4 = 13 %	1 = 3 %

(vysvětlivky zkratk k tabulce č. 8 a grafu č. 7: OSSZ = okresní správa sociálního zabezpečení, ÚP ČR = Úřad práce České republiky, MÚ – SO = sociální odbor městského úřadu)

Přehlednější vyjádření odpovědí na otázku č. 5 skupiny 1 je znázorněno v grafu č. 7

Graf č. 7: Zda respondenti znají úřad, který dávky ssp vyplácí – procentuální vyjádření:

(vysvětlivky zkratk viz tabulka č. 8)

Výsledkem průzkumu je, že žadatelé o dávky státní sociální podpory mají přehled (nadpoloviční většina – 60 procent respondentů) o tom, na kterém úřadě se o dávky ssp žádá a tudíž, který úřad všechny dávky ssp vyplácí.

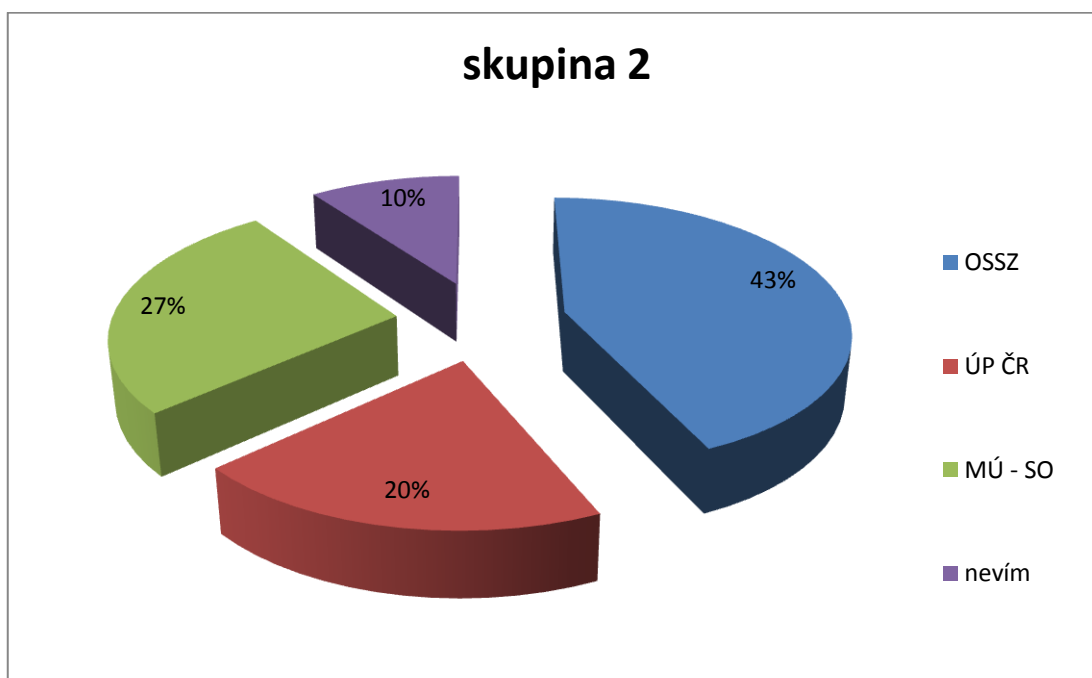
Skupina 2

Odpovědi u této skupiny respondentů autorka předpokládala odlišné a více nesprávné než u předchozí skupiny, avšak stále alespoň nadpoloviční. Výsledky byly zpracovány do tabulky č. 7 a následně pro přehlednost také do grafu č. 6 a pro autorku byly překvapivé.

Tabulka č. 9 - Zda respondenti znají úřad, který dávky ssp vyplácí: (vysvětlivky zkratk viz tabulka č. 8)

Skupina 2	OSSZ	ÚP ČR	MÚ – SO	NEVÍM
30 respondentů	13 = 43%	6 = 20 %	8 = 27%	3 = 10 %

Graf č. 8 - Zda respondenti znají úřad, který dávky ssp vyplácí: (vysvětlivky zkratk viz tabulka č. 8)

Dle tabulky č. 9 a následného grafu č. 8 je viditelné, že předpoklad autorky, že tato skupina odpoví na tuto otázku převážně správně, se nepotvrdil a naopak výsledky dokazují, že lidé mají zmatek v tom, který úřad jaké dávky a podpory vyplácí (správně odpovědělo pouze 20 % respondentů).

3.6.6 Otázka č. 6

Víte, jak často se dávky státní sociální podpory oprávněným osobám vyplácejí?

Tato otázka byla pro obě skupiny respondentů shodná. Odpovědi byly velice jednoduché a autorka předpokládala, že respondenti budou vědět, že dávky ssp jsou vypláceny měsíčně, protože se právě jedná o finanční pomoc, která řeší momentální sociální situace.

Skupina 1

Tabulka č. 10 – Jaká je četnost výplat dávek státní sociální podpory:

Skupina 1	MĚSÍČNĚ	DLE POTŘEBY	NEVÍM
30 respondentů	25 = 84%	4 = 13 %	1 = 4 %

Průzkum v první skupině potvrdil, že většina žadatelů (84 %) o dávky státní sociální podpory ví, že dávky jsou oprávněným osobám vypláceny každý měsíc, aby mohly být použity ve prospěch oprávněných dětí nebo dospělých.

Skupina 2

Ve druhé skupině autorka předpokládala, že nebude tak vysoké procento respondentů, kteří budou znát podrobnosti o výplatách dávek státní sociální podpory.

Tabulka č. 11 - Jaká je četnost výplat dávek státní sociální podpory:

Skupina 2	MĚSÍČNĚ	DLE POTŘEBY	NEVÍM
30 respondentů	15 = 50 %	9 = 30 %	6 = 20 %

Tato skupina respondentů odpověděla dle domněnky autorky, pouze v padesáti procentech správně a tak se potvrdilo, že znalost výplat je u nežadatelů menší než u žadatelů.

Vyhodnocení průzkumu odpovědí na otázku č. 6 potvrdilo, že ze skupiny 1 – tedy žadatelů o dávky státní sociální podpory a jejich četnost výplat zná celých 83 procent respondentů oproti tomu u respondentů ze skupiny 2 tuto znalost má jen polovina.

3.6.7 Otázka č. 7

Víte, jak lze dávky státní sociální podpory žadateli vyplácet? /lze i více možností/

Tato otázka byla v obou dotaznících stejná, byla uzavřená a odpovědi respondenti mohli vybírat z možností, které byly uvedeny a zaškrtnout mohli i více údajů současně:

- POŠTOVNÍ POUKÁZKOU NA ADRESU TRVALÉHO POBYTU
- POŠTOVNÍ POUKÁZKOU NA JINOU ADRESU
- PŘEVODEM NA ÚČET U BANKY V ČR
- NEVÍM.

Skupina 1

Tabulka č. 12 – Možnosti, kam lze dávky státní sociální podpory vyplácet:

Skupina 1	TRVALÝ POBYT	JINÁ ADRESA	ÚČET	NEVÍM
30 respondentů	27	18	29	0

Tento údaj bylo pro žadatele o dávky státní sociální podpory vyplnit snadné, jelikož znají z formulářů na žádosti o dávky, že první tři možnosti jsou ve formuláři uvedeny a stačí zaškrtnout tu, která jim vyhovuje. Navíc pravidelní žadatelé i vědí, že existuje možnost zaslání dávky měnit tak, jak potřebují, takže pro ně nebyl problém tuto odpověď vyplnit.

Vyhodnocení této otázky je takové, že někteří respondenti odpověděli zcela správně, což bylo zaškrtnout první tři nabídnuté možnosti - celkem 18 respondentů, někteří odpověděli částečně správně, tj. dvě správné odpovědi – 9 respondentů a 2 uvedli jen jednu možnost – převod na účet. Odpověď nevím, neuvedl nikdo.

Celkově tedy znalost možnosti výplat byla u této skupiny vyhodnocena jako velká a na rozdíl od druhé skupiny, kde byly znalosti podstatně menší.

Skupina 2

U těchto respondentů nepotřebnost nebo nemožnost dávky pobírat, odpovídá tomu, že neznají podrobnosti o dávkách, jak již vyšlo v odpovědích na předešlé otázky.

Tabulka č. 13 - Možnosti, kam lze dávky státní sociální podpory vyplácet:

Skupina 2	TRVALÝ POBYT	JINÁ ADRESA	ÚČET	NEVÍM
30 respondentů	17	3	19	7

Ve skupině 2 se na rozdíl od skupiny 1 respondentům nepodařilo vyplnit odpovědi na tuto otázku tak snadno a přesvědčivě. Nebylo mnoho respondentů, kteří by přesně znali možnosti výplat státní sociální podpory. Všechny tři správné odpovědi neuvedl nikdo, nejvíce - 19 respondentů předpokládalo, že dávky lze vyplácet na účet, pouze možnost výplaty poštovní poukázkou na adresu trvalého pobytu jich uvedlo 6 a zbylých 11 respondentů k poštovní poukázce na trvalý pobyt přidalo i možnost na účet, tři odpovídající k možnosti výplaty na účet přidali možnost na poštovní poukázku na jinou adresu a sedm respondentů vůbec nedokázalo možnosti výplat odhadnout.

3.6.8 Otázka č. 8

Myslíte si, že vám dávky státní sociální podpory pomohly při financování rodiny?

Skupina 1

Tato otázka měla na výběr odpovědi ze čtyř možností:

- ANO, URČITĚ
- ASI ANO
- ČÁSTEČNĚ
- NEBYLO TO TAK PODSTATNÉ.

Odpovědi jsou zaznamenány do tabulky č. 14 a autorka očekávala, že nejvíce odpovědí bude kladných, protože spektrum dávek státní sociální podpory je během letitého fungování velice široké a je určeno pro lidi s různými sociálními problémy a pro řešení sociálních situací široké veřejnosti. Teprve v posledních dvou letech se

začíná s dávkami státní sociální podpory, v rámci úspor veřejných financí, podstatně šetřit, nároky se zpříšňují a některé dávky jsou podstatně omezené, či zanikly úplně.

Tabulka č. 14 – Pomoc dávek státní sociální podpory s financováním rodiny:

Skupina 1	ANO, URČITĚ	ASI ANO	ČÁSTEČNĚ	NE TAK PODSTATNĚ
30 respondentů	11 = 37 %	3 = 10 %	11 = 37 %	5 = 16 %

Výsledek průzkumu odpovědí této skupiny bylo shodné procento a to 37 % respondentů, kterým dávky státní sociální podpory pomohly určitě a také 37 % respondentů, kterým jen částečně. Ale tento výsledek se dá zdůvodnit širokým působením rozmanitých dávek a celkem dlouhou dobou fungování tohoto již zaběhlého systému a zároveň růzností sociálních vrstev respondentů.

Skupina 2

Myslíte si, že byste někdy v budoucnu využil/a dávek státní sociální podpory při financování své rodiny?

Tato otázka měla na výběr odpovědi ze čtyř možností:

- ANO, URČITĚ
- MOŽNÁ
- DOUFÁM, ŽE NEBUDU MUSET
- NE.

U této otázky nejvíce respondentů odpovídalo, že doufají, že nebudou dávky muset žádat a to z důvodu, že se dnes hodně hovoří o zániku různých dávek a začíná se razit politika, že by se lidé o svou budoucnost měli starat sami, potažmo prostřednictvím soukromých fondů a ne se spoléhat na pomoc státu a v rámci sociální reformy, lidé by si měli sami v budoucnu více šetřit na různé sociální situace, které mohou v průběhu života nastat.

Skutečné výsledky průzkumu jsou zaneseny v tabulce č. 15.

Tabulka č. 15 - Pomoc dávek státní sociální podpory s financováním rodiny v budoucnu:

Skupina 2	ANO, URČITĚ	MOŽNÁ	DOUFÁM, ŽE NE	NE
30 respondentů	10 = 33 %	11 = 37 %	6 = 20 %	3 = 10 %

Jak je z tabulky zřetelné, veřejnost stále hodně spoléhá na sociální pomoc státu (je to tradiční pojetí sociální politiky v naší zemi) a průzkum prokázal, že samozřejmou pomoc očekává třetina respondentů (33 %) a dalších 37 % možná (nejvíce lidé chtějí finanční pomoc hlavně v případě funkčnosti rodičovského příspěvku – tedy v době péče o dítě do zhruba tří let věku), 20% doufá, že nebude potřebovat dávky státní sociální podpory a 10 % dávky ssp neplánuje využít.

3.6.9 Otázka č. 9

Jakou finanční podporu byste si představoval/a či využil v případě, že byste se ocitl bez finančních prostředků (z důvodu nějaké sociální události – nezaměstnanost, nemoc, invalidita, narození dítěte, smrt apod.)?

Otázka je uzavřená a pro obě skupiny respondentů stejná s možností volit odpověď jednu z těchto variant:

- OD STÁTU
- OD RODINY
- OD KAMARÁDA, PŘÍTELE, SOUSEDA, ZAMĚSTNAVATELE
- Z VLASTNÍCH ÚSPOR
- NEVÍM.

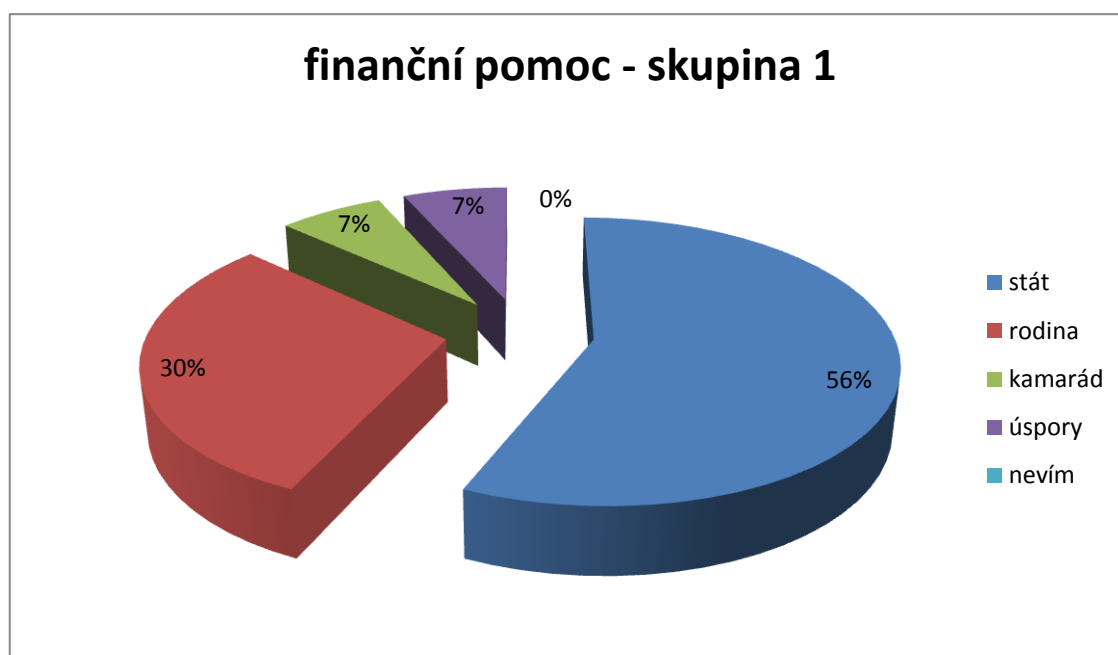
Skupina 1

Tabulka č. 16 – Od koho respondenti očekávají pomoc v tíživé životní situaci:

Skupina 1	STÁT	RODINA	KAMARÁD	ÚSPORY	NEVÍM
30 respondentů	17	9	2	2	0

Výsledkem průzkumu této otázky je dle tabulky přehledně znázorněno, že nejvíce respondentů si finanční pomoc stále ještě představuje od státu, k čemuž právě dávky státní sociální podpory byly vytvořeny a tím je naplněna jejich účelovost. Ještě lepší a výraznější zpracování je viditelné z následujícího grafu č. 9

Graf č. 9 - Od koho respondenti očekávají pomoc v tíživé životní situaci - procenta:

Dle grafu je zřetelné, že tato skupina respondentů spoléhá nejvíce a to v 56 procentech na pomoc státu, pokud by jim hrozila nečekaná sociální událost. Dalších 30 procent respondentů čeká pomoc po finanční stránce od rodiny a ostatní odpovědi nejsou tak výrazné, dokonce odpověď nevím, nevyužil nikdo z dotazovaných.

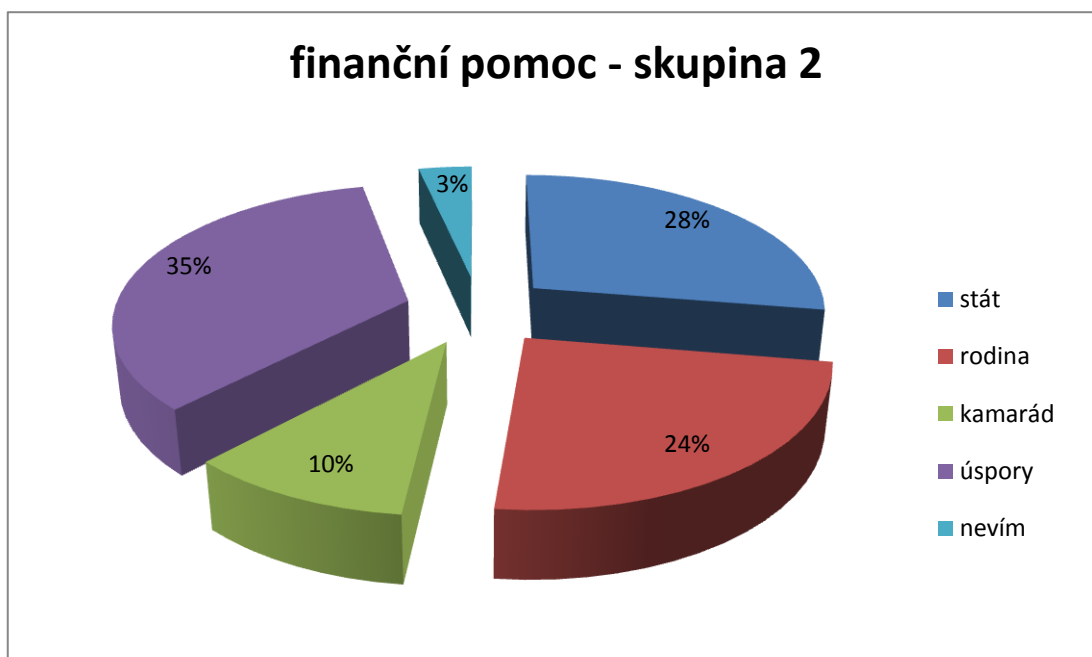
Skupina 2

Průzkum u této skupiny respondentů dokázal, že tito lidé protože zatím neměli potřebu žádat pomoc státu, tak s jeho pomocí moc nepočítají a to je velký rozdíl mezi respondenty 1 a 2 skupiny. Výsledky zaneseny v tabulce č. 15.

Tabulka č. 17 - Od koho respondenti očekávají pomoc v těživé životní situaci:

Skupina 2	STÁT	RODINA	KAMARÁD	ÚČET	NEVÍM, JINÁ
30 respondentů	8	7	3	10	2

Graf č. 10 - Od koho respondenti očekávají pomoc v těživé životní situaci – procentuální znázornění:

Z této skupiny respondentů jich nejvíce – 35 %, spoléhá na své vlastní úspory, s výsledky o trochu horšími skončila možnost očekávání pomoci od státu – 28 % a poté následuje pomoc rodiny – 24 % a nejmenší podíl na pomoci má varianta kamarád, soused, apod. – 10 % a jen 3 % možnost nevím a ta byla odpovědí jen u dvou respondentů, což se autorka nebrání vyhodnotit jako úspěšné, že tito lidé spoléhají nejvíce sami na sebe.

3.6.9 Otázka č. 10

Myslíte si, že o dávkách státní sociální podpory existuje dostatek dostupných informací?

Otázka i včetně odpovědí byla pro obě skupiny respondentů také stejná a výsledky průzkumu se opět trochu liší.

Skupina 1

V této otázce respondenti vybírali z možností odpovědí:

- ANO,
- MOHLO BY TO BÝT LEPŠÍ
- NE

Výsledky jsou zaznamenány v tabulce č. 16 a jsou hodnoceny jednou třetinou respondentů jako dostačující, téměř polovina respondentů zhodnotila informovanost s tím, že by mohla být lepší a jedna pětina dotázaných si myslí, že informace o dávkách státní sociální podpory nejsou dostatečné.

Tabulka č. 16 - Dostupnost informací o dávkách státní sociální podpory:

Skupina 1	ANO	MOHLO BÝT LEPŠÍ	NE
30 respondentů	10 = 33 %	14 = 47 %	6 = 20 %

Skupina 2

Výsledky průzkumu v počtu odpovědí na poslední otázku a zároveň vyhodnocení procent jsou přehledně vyznačeny v následující tabulce č. 17.

Tabulka č. 17 – Dostupnost informací o dávkách státní sociální podpory:

Skupina 2	ANO	MOHLO BÝT LEPŠÍ	NE
30 respondentů	6 = 20 %	15 = 50 %	9 = 30 %

I z tohoto posledního vyhodnocení průzkumu opět vyplývá, že osoby, které nežádají a nežádali v minulosti, ani nemají dostatek informací o možnostech dávek státní sociální podpory, alespoň dle jejich mínění. Výsledkem průzkumu je závěr, že celých 50 procent respondentů si myslí, že by informovanost měla být lepší než v současné době je, téměř třetina dotázaných si myslí, že informovanost je nedostatečná a jen jedna pětina respondentů dostupnost získání informací o dávkách ssp považuje za dostatečnou.

3.7 Kazuistiky

3.7.1 Kazuistika - rodina pana Jana

Pan Jan - otec rodiny (ročník nar. 1926), starobní důchodce, ženatý

Paní Svatava (ročník nar. 1945) – manželka pana Jana, matka čtyř dětí - dvě studující děti z prvního manželství a dvě menší děti z manželství s panem Janem, administrativní pracovnice v městské knihovně.

Petr – zletilý syn (ročník nar. 1975) paní Svatavy – žijící ve společné domácnosti matky a nové rodiny, student vysoké školy v Praze, dojíždí týdně na ubytování na vysokoškolské koleje.

Magda – dcera (ročník nar. 1979) paní Svatavy, také žije v nové rodině matky, studuje střední školu v okresním městě, dojíždí denně meziměstskou dopravou.

Svatopluk – společný syn pana Jana a paní Svatavy (ročník nar. 1988), žák druhé třídy základní školy v nedaleké obci, dojíždí denně.

Dominik – společný syn pana Jana a paní Svatavy (ročník nar. 1990), navštěvuje třídu předškolní mateřské školy ve střediskové obci.

V lednu 1996 pan Jan přišel na základě změny v sociální politice a počátku fungování testovaných dávek státní sociální podpory, mezi které patří přídavek na dítě, což byla dávka původně vyplácená zaměstnavatelem manželky a od 1. 1. 1996 nově přes oddělení státní sociální podpory okresního úřadu.

Pan Jan žádal o radu, jak jeho rodina má vyplnit nové tiskopisy žádostí o dávky, jaké vůbec mohou žádat dávky státní sociální podpory a jaké všechny podklady mají doložit. Bylo mu vysvětleno pracovníci oddělení SSP, že mohou žádat o níže uvedené dávky, přičemž je nutno kromě specifických podkladů k jednotlivým žádostem vždy doložit občanské průkazy a rodné listy malých dětí a žádost se podává dle trvalého pobytu oprávněných osob:

- 1) Přídavek na dítě** – testovaná dávky státní sociální podpory s možností žádat od 1. 1. 1996 - zletilé dítě žádá samo, ale okruh společně posuzovaných osob je stejný jako u nezletilých dětí – tedy všechny osoby společně žijící a hospodařící v domácnosti, pak je třeba doložit výši čistých příjmů všech osob

za celý kalendářní rok 1994 (protože rok 1995 ještě není k 1. lednu zúčtován), potvrzení o studiu dětí nad 15 let – tedy dcery Magdy i syna Petra.

- 2) **Příspěvek na dopravu** – zletilé dítě opět žádá samo, příjmy jsou posuzovány u dojíždějícího dítěte na jiný stupeň školy než základní (tedy pro středoškoláka - Magda či vysokoškoláka - Petr a příspěvek se odvíjí od vzdálenosti a četnosti dojíždění). Dopravné lze nárokovat i na dítě – žáka základní školy (Svatopluk), dojíždějícího do jiné obce – ale bez potřeby dokládat příjem a výše příspěvku je na 30 % plného jízdného. Na dítě navštěvující předškolní zařízení příspěvek na dopravu nelze žádat.
- 3) **Sociální příplatek** – je dávka státní sociální podpory – odměna rodiči pečujícímu o alespoň jedno nezaopatřené dítě, kterou lze vyplácet s účinností od 1. 1. 1996, je testovaná – tedy dokládají se příjmy společně posuzovaných osob za předchozí čtvrtletí – nutnost doložit čisté příjmy za 4. čtvrtletí 1995, a pokud existují skutečnosti (zdravotní stav dítěte posouzený posudkovým lékařem či dlouhodobě zdravotně postiženého alespoň jednoho z rodičů, osamělost rodiče nebo dojíždění – denní či týdenní na střední či vysokou školu nebo narození dvojčat, trojčat či víceterčat do věku 3 let) dávka se vzhledem k jednotlivým sociálním situacím zvyšuje dle daných koeficientů – výpočet této dávky byl proto velice složitý a výše se pohybovala od minimální částky 50,- Kč za měsíc do několika tisíc, dle složení rodiny.
- 4) **Příspěvek na bydlení** – žádat mohl majitel, družstevník či nájemce bytu (doložil vlastnictví dle zápisu v katastru nemovitostí, smlouvu o pronájmu družstevního bytu, či nájemní smlouvu), který je jako byt zkolaudován a je určen na krytí nákladů spojených s bydlením. Dávka byla čtvrtletní, příjem testovaný se dokládal také za předchozí čtvrtletí – pokud rodina žádala i o sociální příplatek, dokládala příjmy jen jednou. Zároveň bylo třeba dle občanských průkazů ověřovat trvalé bydliště, protože jednou z podmínek nároku bylo pevně stanovení mít v daném bytě trvalé (ne přechodné) bydliště.

Rodina pana Jana měla několik specifíků a nebylo pro ně jednoduché vědět, koho a kam do kterého formuláře a jak vyplnit, co vše doložit - přesto, že doložení příjmů a potvrzení o studiu nebylo pro pana Jana a jeho manželku složité (důchod si úřad

vyžadoval v rámci zplnomocnění a součinnosti z databáze České správy sociálního zabezpečení, příjem paní Svatavy potvrdila mzdová účetní, výživné od prvního manžela a otce Petra a Magdy doložila paní Svatava rozsudkem o určení výše výživného a svým prohlášením, potvrzení o návštěvě školy jednotlivých dětí potvrdily sekretariáty škol), a proto pan Jan při druhé návštěvě s podáním neuspěl. Pan Jan ale trpělivě znovu vyplňoval a nenadával jako někteří, kteří byli jednou vráceni pro neúplnost údajů a už hudovali na systém. Vše bylo v rodině pana Jana správně doloženo až na třetí pokus, kdy už byly správně předloženy všechny potřebné náležitosti (včetně listu vlastnictví nemovitosti) i osobních dokladů. Poté již pan Jan a členové jeho rodiny jen čekali na zpracování všech údajů a žádostí a následné zaslání oznámení o přiznání a výši jednotlivých dávek. V únoru obdržel uvedená vyrozumění a v zápětí peníze a byl jedním z mála lidí, kteří přišli na úřad a poděkovali za vyřízení, trpělivost, za rady, pomoc se žádostmi a zároveň žádal tlumočení poděkování panu ministrovi sociálních věcí (tehdy Jindřich Vodička), protože nový systém mu přinesl do rodiny mnohem více financí, než pobíral od státu před účinností zákona o státní sociální podpoře. Na dokreslení celé situace následuje tabulka s výši jednotlivých dávek zlomové doby:

Tabulka č. 18 – Vyhodnocení rozdílu dávek před ssp a dávek ssp (v lednu 1996)

Osoba	Přídavek do 31.12. 1995	Přídavek na dítě od 1.1.1996	Příspěvek na dopravu 1.1.1996	Vyrov-návací příspěv. do 31.12. 1995	Sociální příplatek od 1.1.1996	Příspěvek na bydlení 1.1.1996	Celkem do 31.12. 1995	Celkem od 1.1.1996	ROZDÍL
Jan	-	-	-	-	-	452	0	452	+ 452
Svatava	-	-	-	-	3131	-	0	3131	+3131
Petr	200	608	495	220	-	-	420	1103	+ 683
Magda	200	608	353	220	-	-	420	961	+ 541
Svatopluk	200	554	142	220	-	-	420	696	+ 276
Dominik	200	423	-	220	-	-	420	423	+ 3
CELKEM	800	2193	990	880	3131	452	1680	6766	+5086

Komentář autorky ke kazuistice:

Výsledkem této kazuistiky a znázorněním v tabulce je zřejmé, že dávky státní sociální podpory od 1. 1. 1996 přinesly rodinám výrazné zlepšení ekonomické situace rodiny a to o částku 5086,- Kč měsíčně, což bylo v roce 1996 hodně peněz, protože například pro srovnání důchod pana Jana tehdy činil 3926,- Kč měsíčně a čistý příjem

paní Svatavy ze závislé činnosti byl v průměru 4502,- Kč měsíčně. Takže i přesto, že nástup nového systému výplat dávek hlavně pro rodiny s dětmi byl provázen nevolí a častými kritikami, lidé postupně zjistili, že se jim dávky SSP vyplátí žádat a počet žádostí se rychle rozšířil.

3.7.2 Kazuistika – rodina paní Hany

Paní Hana – rozvedená matka středoškolačka (ročník nar. 1964) s dvěma dcerami ve vlastní péči, dlouhodobě nepracující – pečuje o svou mladší postiženou dceru, žije s dětmi v bezbariérovém nájemním bytě v jedné čtvrti statutárního města.

Veronika – dcera (ročník nar. 1996), studuje na střední škole.

Barbora – dcera (ročník nar. 1999), od narození (narozena ve 27. týdnu těhotenství s porodní váhou 750 g) trvale tělesně postižená, odkázaná na invalidní vozík, navštěvuje stacionář, kam jí matka denně ráno vozí a po skončení výuky pro ni zase jezdí.

Paní Hana, od roku 1996, kdy se jí narodila první dcera Veronika a byla na mateřské dovolené do tří let jejího věku, nepracuje, protože následně se jí narodila v roce 1999 dcera druhá Barbora, která se narodila postižená a v roce 2001 manžel a otec dětí rodinu opustil, zůstala veškerá péče o děti a domácnost na rozvedené paní Haně. Rodina je tedy proto odkázána z důvodu péče o postiženou Barboru, pouze na dávky sociální pomoci a státní sociální podpory. Otec dcer po rozvodu určené výživné platí, ale má další rodinu a ještě jednoho vyživovaného potomka z manželství před paní Hanou, proto částka není tak vysoká (na Veroniku 2500,- Kč a na Barboru 3000,- Kč měsíčně). Dále paní Hana pobírá jako zákonný zástupce Barbory příspěvek na péči ve výši 12 000 Kč měsíčně, který slouží na nákup sociálních služeb pro osobu postiženou – tedy v případě Barbory konkrétně na osobního asistenta po dobu pobytu ve stacionáři, na placené rehabilitace, na regulační poplatek v lázních, při návštěvách lékařů a na léky.

Z dávek státní sociální podpory paní Hana s dcerami žádá o přídavek na obě děti, do 31. 12. 2011 pobírala z důvodu péče o postiženou dceru Barboru sociální příplatek a ještě příspěvek na bydlení v bezbariérovém nájemním bytě. Od 1. 1. 2012 však byl sociální příplatek zrušen v rámci sociální reformy a jako dočasná kompenzace byl nahrazen příplatkem k příspěvku na péči, kde ale musí rodina mít příjem za předchozí čtvrtletí nižší než dvojnásobek životního minima, což rodina paní Hany splňuje. Ale sociální příplatek v případě rodiny paní Hany činil 5513,- a příplatek k péči jen 2000,- Kč. Protože výše tohoto příplatku zdaleka nedosahuje v případě paní Hany výše sociálního příplatku, je od ledna 2012 finanční situace v rodině paní Hany horší o 3513,- Kč a ona dokonce ve své neřešitelné situaci posílala dopis panu ministrovi Drábkovi (ministr práce a sociálních věcí, který se podílí na zavádění sociální reformy). Tam mu svou situaci vysvětlila mimo jiné tak, že nic nezavinila, dítě se narodilo předčasně a ona o dceru musí, s ohledem na její zdravotní stav, pečovat 24 hodin denně, státu šetří peníze tím, že dceru nedala do státního zařízení, kde by náklady na její péči byly podstatně vyšší, že se o ní stará řádně, nemůže pracovat, protože dcera je ve stacionáři denně od 8.00 hodin do 12.00 hodin a na tuto dobu paní Hana nesežene žádné zaměstnání. Pan ministr odpověděl rozzlobené mamince, kterých je v republice v podobné situaci určitě více, jen strohým dopisem, který paní Hana autorce i ukázala a nedozvěděla se ani to, co chtěla od pana ministra poradit, jak má s menšími částkami peněz vyjít a neohrozit třeba nedostatkem financí pro Barboru potřebnou rehabilitaci. Nedostatkem peněz tak trpí celá rodina, starší dcera nemá dostatečné kapesné, nemůže se srovnávat se svými spolužačkami. Paní Hana navíc nemá již žijící rodiče a ani žádného sourozence, kteří by jí mohli finančně vypomoci, nebo alespoň Barboru občas pohlídat. Takové snížení financí, které pro paní Hanu od ledna sociální reforma přinesla (mimo SSP také snížení příspěvku na mobilitu) je zaznamenáno v tabulce, která následuje a názorně přehledně ukazuje, o kolik peněz měsíčně paní Hana přišla a to v době, kdy ceny rostou nejen na potravinách, službách, lécích a benzínu, ale v podstatě na veškerém sortimentu zboží i činností, protože rostou daně.

Tabulka č. 19 – Vyhodnocení rozdílu mezi dávkami státní sociální podpory k 31. 12. 2011 a po zavedení sociální reformy od 1. 1. 1996

Osoba	Přídavek na dítě	Sociální příplatek do 31.12.2011	Příspěvek na bydlení	Příspěvek na péči	Příplatek příspěvku na péči od 1.1.2012	Dávky do 1.12. 2011	Dávky od 1.1. 2012	ROZDÍL
Hana	-	5513	3878		2000	9391	5878	3513
Veronika	700	-	-	-	-	700	700	0
Barbora	610	-	-	12000	-	12610	12610	0
CELKEM	1310	5513	3878	12000	2000	22701	19187	-3513

Komentář autorky ke kazuistice:

Z tabulky zřetelně vyplývá, že paní Hana s dcerami si od 1. ledna 2012 díky startu sociální reformy a hlavně z důvodu zrušení sociálního příplatku pohoršily o 3513,- Kč měsíčně, což je v dnešní složité finanční situaci a v neustálém zvyšování cen, hodně veliký rozdíl a autorka se domnívá, že nespokojenost paní Hany se sociální reformou a snižováním výdajů pro postižené není v republice ojedinělá a nejvíce se dotkla osamělých osob a neúplných rodin.

3.7.3 Shrnutí kazuistik

Dle výše uvedených kazuistik je zřejmé, že zavedení státní sociální podpory v roce 1995 bylo pro mnoho rodin zlepšením finanční situace a naopak za roky existence státní sociální podpory se dávky měnily, zhoršovaly podmínky, snižovaly výše jednotlivých dávek a koeficientů, zpříšňovaly údaje pro nárok na dávku a dokonce se některé dávky i rušily. Následkem toho je, že rodiny, které měly léta jisté finanční prostředky díky právě těmto dávkám, nyní o podstatnou část, z důvodu uvedení vládní sociální reformy do praxe, přišly a zrovna u zdravotně postižených se jedná o podstatnou část a mnozí jsou z této situace zoufalí.

3.8 Vyhodnocení předpokladů

1. předpoklad

Lze předpokládat, že 60 - 70 % respondentů zná, popřípadě využívá, či v minulosti využila některou z dávek státní sociální podpory.

Tento předpoklad se provedeným průzkumem (viz otázka č. 3 a 4 pro obě skupiny respondentů) potvrdil a dle tabulek č. 3, 4, 5, 6 a 7 a znázorněno v grafech č. 5 a 6 je zřetelné, že znalost dávek státní sociální podpory je mezi veřejností opravdu za léta fungování tohoto systému (tedy od roku 1995 dosud) velká.

Soubor dávek státní sociální podpory je rozsáhlý a lidé si některé dávky vybavují častěji, jsou jim více známé a o jiných pouze slyšeli, sami si na přesný název nevzpomenou, ale pokud je jim přímo pojmenována konkrétní dávka, tak název poznají.

Pokud se jedná o jednotlivé dávky, respondentům se názvy různých dávek nevybavovaly konkrétně a někdy si je pletli, ale pokud byly autorkou vyjmenovány, přesné názvy, ty už respondentům byly známé.

Tento předpoklad se potvrdil.

2. předpoklad

Lze předpokládat, že 50 – 60 procent respondentů ví, který úřad dávky státní sociální podpory vyplácí.

Tento předpoklad byl potvrzen pouze u respondentů ze skupiny 1, kteří dávky využívali v minulosti, anebo využívají a proto vědí, kam a na který úřad chodí žádat (celkem 60 % odpovědělo správně).

U respondentů skupiny 2, kteří nežádali a nežádají dávky ssp tento předpoklad potvrzen nebyl, protože pouze 20 % respondentů vědělo správně název úřadu, kde by měli v případě potřeby o dávky státní sociální podpory požádat.

Tento předpoklad se potvrdil pouze u skupiny 1 a u skupiny 2 se nepotvrdil.

3. předpoklad

Lze předpokládat, že existuje 40 – 50 % respondentů, kteří spoléhají na finanční pomoc státu.

Tento předpoklad se průzkumem v obou skupinách respondentů nepotvrdil. Ve skupině 1 bylo respondentů, kteří spoléhají na podporu státu, až 56 % viz tabulka č. 16 a graf č. 9 a naopak ze skupiny 2 by se na státní pomoc obrátilo jen 35 %, což je logické proto, že tito lidé jsou ze sociálních vrstev, které nepotřebují žádat dávky státní sociální podpory, nebo na ně nedosahují, anebo je plánují využít až v budoucnu (mladí lidé bez dětí).

Tento předpoklad se nepotvrdil u žádné skupiny respondentů.

4 Závěr

Ve své práci se autorka snažila popsat podstatné informace ze sociální politiky a zaznamenat nejdůležitější mezery současného systému sociální politiky našeho státu a především konkrétně rozpracovat státní sociální podporu, což je odvětví existující od roku 1995. Za svou existenci si státní sociální podpora již prošla více než třiceti novelami a podstatnými změnami, které různé dávky měnily v podmínkách či konstrukcích, některé zanikly úplně a jiné byly přepracovány do složitějších forem, ale stále dle mínění autorky nejsou tak úplně adresné a spravedlivé, jak by takovýto systém měl být.

Ovšem pokud nebude stát řešit aktivně problémy, které vznikají s nedostatečnou kontrolou a následným zneužíváním téměř beztrestným, protože pokud se zavinění přeplatku vůbec prokáže, tresty jsou malé (nutnost pouze vrátit dávku – takže vlastně bezúročná půjčka) až žádné a výchovný efekt téměř žádný, protože opakované pokusy o podvod, či zatajování rozhodných skutečností jsou dost časté.

Nejdůležitější novely přinesly změny hlavně ve zkrácení prekluzivní lhůty, ve které bylo možné podle původní úpravy žádat o dávky až 3 roky zpětně, což vedlo k spekulativnímu chování žadatelů, kdy dávky nebyly použity pro momentální finanční tíseň, ale jako spoření.

Případů, kdy jsou dávky zneužívány různými čestnými prohlášeními od žadatelů, se postupným rozšiřováním znalostí o systému dávek ssp, množilo, a přesto nejde i do dnešní podoby prokázat nepravdivost některých uváděných údajů, práce „na černo“ apod. Účelnost dávek se prokazuje velice složitě a v mnohých případech stále dochází k zneužívání systému ssp, což by autorka mohla líčit hodiny

Stát zde netratí jen na vyplácených dávkách státní sociální podpory, ale také na vynaložených penězích na zdravotní pojištění, které je za všechny osoby v domácnosti, pečující o děti, státem hrazeno a ještě přichází o finanční úniky na daních. Ani pracovníci finančního úřadu, s kterými úřednice oddělení ssp komunikují, nemohou legální cestou vše protizákonné odchytil. Kontrolní systém je nefunkční a k zneužívání dávek ssp stále dochází i přes malé krůčky k nápravě

a minimální zpracování připomínek osob prakticky provádějících státní sociální podporu několik let.

O nedokonalosti systému, jeho možných úpravách a zpřísnění bylo určitě v různých dobách hodně oddiskutováno, ale ne vždy byla do novel promítnuta opatření, která by vedla k zlepšení.

Novely však byly přijímány i z opačných důvodů než jen zpřísnění dávek, a to asi jako populismus v předvolebních obdobích a to třeba zavedením příspěvku na školní potřeby, který byl určen dětem nastupujícím poprvé do první třídy základní školy a byl po třech letech zase zrušen. Dalším opatřením vlády, kterým si chtěla zvýšit oblíbenost, bylo zvýšení porodného až na 17900 Kč, což bylo z původních 13000 Kč podstatným zvýšením, které státní rozpočet připravilo o nemalou částku. Následné snížení zpět na 13000 již provázela i nutnost spojení s podmínkou, že porodné je vypláceno pouze na první dítě matky a ještě je testovanou dávkou a zkoumá příjem rodičů za předchozí čtvrtletí, který nesmí přesáhnout 2,4 násobek životního minima rodiny. To není spravedlivé – porodné by mělo být vypláceno každé matce na první dítě a to i za předpokladu, že by se částka snížila.

Od ledna 2012 vstoupila v platnost další novela zákona o ssp, která přinesla spoustu změn, a hlavně se znovu změnily podmínky pro rodičovský příspěvek, kde je nyní na každé dítě matce ze státního rozpočtu uvolněna stejná částka a to 220000 Kč, s kterou si může matka při splnění a doložení výše vyměřovacího základu volně pohybovat ve svůj prospěch v rozmezí částky maximálně do 11500 Kč a měnit výši částky lze po třech měsících dle finanční situace rodiny.

Do budoucna se hovoří hodně o připravované novele, která bude zaměřena na pěstounskou péči a bude spočívat v tom, aby se více dětí svěřovalo do kvalitní pěstounské péče, pěstounům, kteří budou proškoleni a pracovníce oddělení právní ochrany dětí, aby pomáhaly doporučovat pěstouny, kteří by dětem z dětských domovů zlepšili jejich citový vývoj a zařadili je mezi běžně vychovávané děti z rodin. Nové pojetí poslání pěstouna by mělo přinést i úsporu financí a to i přesto, že pěstounské dávky se stále zvyšují, nedosahují ale výše financí, kterými se stát podílí na výchově opuštěných dětí v dětských domovech. Pěstouni by naopak měli být lépe prověřeni a nemělo by se stávat, že pěstounem se člověk stane pouze z ekonomických důvodů.

Všichni, kdo pracují na dávkách státní sociální podpory, by měli mít možnost prostřednictvím svých zástupců se účastnit nějakých větších změn připravovaných v rámci dávek státní sociální podpory, protože tito lidé mají největší zkušenosti a postřehy, které by bylo třeba z praxe promítnout do zákonných norem. Zákon by měl být trošku stabilnější a ne s tolika změnami ať už zákonnými nebo změnami softwarů, tiskopisů, nových programů (například změnou celého programu - jako na podzim v roce 2011, kdy z OK dávek provádění státní sociální podpory, zadávání a výpočty byly převedeny včetně migrace dat, do OK systému který nebyl dokonalý a přidělal velké problémy s dávkami v předvánočním období, kdy pracovnice chodily zadávat o sobotách, nedělích a v pracovní dny do večerních hodin), aby žadatelé o dávky nedoplatili na nefunkčnost a nedostatky nového systému programů, který byl neodzkoušený a jehož propracovanost zdaleka neodpovídala funkčnosti předchozího.

Změny vždy v zákonech byly a budou, ale bylo by dobré, aby změny byly co nejpřehlednější, aby jejich funkčnost neztěžovala již tak složité podávání a zpracovávání jednotlivých dávek, aby se snaha o zprůhlednění a zlepšení dávek přiblížila více důvodům, pro které dávkový systém vznikl, aby plnil svou počáteční funkci a aby adresnost a účelnost dávek souhlasily s původním záměrem tohoto systému a zároveň byly nepostradatelnou součástí sociální politiky naší země.

5 Navrhovaná opatření

Vzhledem k výsledkům celého průzkumu a zároveň shrnutí kazuistik je zřejmé, že dlouholeté působení systému dávek státní sociální podpory je pro určité skupiny obyvatel i demotivujícím prvkem, kdy přenechávají starost o finanční zajištění rodiny stále na státu a to i přesto, že politická situace v ČR a hlavně strategie současné vlády nastolením sociální reformy vede k jinému pojetí konstrukce finanční pomoci státu pro osoby v sociální situaci.

V nynějším ekonomickém postavení ČR je zřetelná nutnost šetřit a tedy i v sociální oblasti a proto vláda začala se sociální reformou. Regulace dávek je nutná, ale mohla by být založena na jiných principech, než je zánik dávek pro zdravotně postižené, protože jejich možnosti nahradit pomoc státu jiným způsobem jsou velice omezené. Na základě zkušeností s výkonem této státní správy by autorka doporučovala dávky omezit například počtem dětí, na které by se dávky vyplácely (není umění si děti pořídit, ale v dnešní době je již takřka opravdu uměním se o ně postarat) – podobné tendence jsou i v jiných zemích – například ve Finsku (kde stát přispívá na tři děti a pokud jich rodina chce více, musí se postarat sama).

Omezujícím aspektem výplaty dávek by dle autorky mohlo být zrušení různých prohlášení, která se zpravidla nedají ověřit a jsou často zavádějící a dokonce i nepravdivá, ale protože neexistuje možnost úřednic vyplácejících dávky ssp, jít kontrolovat jejich správnost a tím ani využití dávek ve prospěch účelu, na který byly vynaloženy, neexistuje zpětná vazba a dávky jsou zneužívány. Osoby, které se několikrát opakovaně pokusily v tiskopisech a dokladech náležejících do žádosti podvádět, by měli být potrestány zákazem možnosti žádat dávku na nějakou dobu. Určitě by ubylo podvodů a nepravdivých uvádění skutečností ovlivňujících výši dávky (několik opakovaných pokusů o falšování příjmových dokladů o platbách nájmu soukromým osobám, popřípadě doplnění číslíce do útržku složenky, nebo překopírování data či částky na dokladu). Kontrola takových dokladů je velice náročná a podvodník to klidně zkusí znovu.

A konečně osoby, které žijí dlouhodobě bez příjmů – dokládají stále pouze prohlášení, že neměly žádný příjem, by neměly žádat dávky, protože povinnost pracovat

sice neexistuje jako v minulém režimu, ale existuje povinnost vyživovat svoje dítě a ta by měla být doložena. Jak své dítě vyživuje a z čeho? – pokud tvrdí pouze, že z dávek, tak je to nepravděpodobné a takzvané práce na černo připravují společnost o peníze minimálně třikrát – jednou na úniku na dani, podruhé na neoprávněně vyplacené dávce ssp a potřetí v pojistném systému.

Dalším řešením by mohlo být omezení možnosti vdaných žen, pobírajících pouze rodičovský příspěvek nebo jejich prohlášení, že jsou pouze jako ženy v domácnosti, a žijících v bytech či dokonce v domech „jen“ s dětmi, protože otec dětí popřípadě manžel nemá z nějakého důvodu evidován trvalý pobyt, ale v bytě evidentně žije (lze ověřit na obecních úřadech, že platí povinné odpady, nebo je to dokonce uvedeno v doloženém evidenčním listě), tak by měl být zahrnut do společně bydlících osob, protože zálohy platí na vodu, energie a další náklady spojené s užíváním bytu. Zde je spousta osob zvýhodněna proti například jiným matkám, které složitě dokazují, že u nich bývalý partner nežije, nekomunikuje a nelze prokázat jeho skutečný pobyt, jeho příjmy a podobně – zde by měla být větší možnost orgánů ssp situaci kontrolovat a dát jim větší oprávnění jako mají například kolegové z hmotné nouze či na finančních úřadech. Kontrola systému dávek ssp je nedostatečná, dokonce možno říci, že téměř nulová.

Dalším opatřením, které by bylo třeba zavést pro zabránění zneužívání dávek, by bylo zavedení povinnosti zdravotních pojišťoven informovat orgány ssp, že se osoby odhlásí z pojištění pro dlouhodobý výjezd do zahraničí – tzn., že dotyčný plánuje dlouhodobější pobyt v zahraničí a v ČR mu dávky vesele plynou na účet. Pokud by pracovníci ssp dostali takovou informaci, mohli by žadatele vyzvat k osobnímu jednání a pokud by se nedostavil, zastavili by dávku pro nesplnění podmínek výzvy, protože i když je v zákoně uloženo hlásit každou změnu do 8 dnů, velice často lidé tuto povinnost neplní, protože vědí, že když náhodou je skutečnost odhalena, tak pouze vrátí dávku a to ještě ne vždy za celé období.

Dávky ssp jsou ve vědomí osob, které je využívají již za sedmnáct let existence, ale pro osoby, které je nevyužívají, nebo nevyužili, jsou to pojmy někdy až úplně cizí. Někteří, mladí lidé, kteří se připravují na rodičovství, se začnou informovat a v dnešním světě počítačů jsou informace o budoucím rodičovství a dávkách celkem slušně rozpracovány na mnoha odkazech. Ale ze škol vychází mládež, která o možnostech

řešení dočasné finanční krize nemá tušení. Odmaturují, anebo se vyučí a nemají uplatnění. Skončí v evidenci uchazečů o zaměstnání a nemají nárok na podporu, protože neodpracovali 270 dnů a nemají tedy nárok ani na další finanční pomoc a zůstávají tak v péči rodičů. Pracovat by chtěli, ale bohužel pro tuto skupinu osob je nabídek zaměstnání zoufale málo, tak pak mladým nezbývá než přijmout práci brigádně nebo přes agentury, které na jejich příjmech participují. Tento systém naše vláda podporuje a dokonce se chystá zavést celorepublikově a to novelou zákona, kdy chce zrušit úřady práce pro vznik soukromých agentur, kde si lidé budou za práci platit. Autorka si však myslí, že pokud bude výkon státní správy převeden do soukromých sektorů, bude daleko více ohrožena spravedlnost a zneužíváno státních peněz než v organizaci státu.

6 Seznam použitých zdrojů

BŘESKÁ, Naděžda, VRÁNOVÁ, Lucie, 2008. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. 2. vyd. Olomouc: Anag. ISBN 978-80-7263-478-1.

BŘESKÁ, Naděžda, BURDOVÁ, Eva, VRÁNOVÁ, Lucie, 2010. *Státní sociální podpora s komentářem s příklady k 1. 6. 2010*. 13. vyd. Praha: Anag. ISBN 978-80-7263-609-9.

DISMAN, Miroslav, 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-0139-7.

HALÁSKOVÁ, Renáta, 2005. *Systémy sociálního zabezpečení*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita. ISBN 80-7368-115-3.

INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV, 2002 – 2012. [online]. [vid. 17.02.2012]. OK systém. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/>

KELLER, Jan, 2008. *Nedomyšlená společnost*. 4. vyd. Praha: Doplněk. ISBN 80-72-39-091-0.

KELLER, Jan, 2010. *Tři sociální světy*. 1. Vyd. Praha: Slon. ISBN 978-80-7419-031-5

KOTÝNKOVÁ, Magdaléna, 2007. *Sociální ochrana chudých v České republice*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, ISBN 978-80-245-1302-7.

KREBS, Vojtěch a kol., 2007. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: Aspi, a.s. ISBN 978-80-7357-276-1.

MATĚJŮ, P., VEČERNÍK, J. 1998. *Zpráva o vývoji české společnosti 1989 - 1998*. 1. vyd. Praha: Academia. ISBN 80-200-0703-2.

MATOUŠEK, Oldřich a kol., *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-502-8.

NEVRTAL, Jindřich, BÁRTA, Milan, 2000. *Slovník státní sociální podpory*. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 80-7204-135-5.

POTŮČEK, Martin, 1995. *Sociální politika*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-01-X.

TOMEŠ, Igor, 2001. *Sociální politika (teorie a mezinárodní zkušenost)*. 1. vyd. Praha: Socioklub. ISBN 808-64-8400-9.

ÚLEHLA, Ivan. 2007. *Umění pomáhat*. 3. vyd. Praha: Slon. ISBN 80-86429-36-9.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 31, s. 1634.

7 Seznam příloh

Dotazník pro žadatele o dávky státní sociální podpory (viz kapitola 3.4, strana 42)

Dotazník pro osobu, která nežádá ani v minulosti nežádala žádnou z dávek státní sociální podpory (viz kapitola 3.4, strana 42)

8 Přílohová část

Dotazník pro žadatele dávek státní sociální podpory (dotazník č. 1)

1. Uved'te prosím, jste-li muž nebo žena:

- ☐ MUŽ
- ☐ ŽENA

2. Zaškrtněte prosím, v které jste věkové skupině:

- ☐ do 20 let
- ☐ 20 – 30 let
- ☐ 31 – 45 let
- ☐ nad 45 let.

3. Znáte dávky státní sociální podpory? Popřípadě uveďte nějakou:

.....

.....

4. Z vyjmenovaných dávek státní sociální podpory, zaškrtněte tu, o které jste někdy slyšel/a:

Porodné, rodičovský příspěvek, zaopatřovací příspěvek, pěstounské dávky, přídavek na dítě, příspěvek na dopravu, sociální příplatek, příspěvek na bydlení, příspěvek na tepelnou energii, příspěvek na nájemné, příspěvek na školní pomůcky, pohřebné.

5. Víte, který úřad dávky státní sociální podpory vyplácí?

- ☐ OKRESNÍ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ
- ☐ ÚŘAD PRÁCE ČR
- ☐ MĚSTSKÝ ÚŘAD – SOCIÁLNÍ ODBOR
- ☐ NEVÍM.

6. Víte, jak často se dávky státní sociální podpory oprávněným osobám vyplácejí?

- ☐ MĚSÍČNĚ
- ☐ DLE POTŘEBY
- ☐ NEVÍM.

**7. Víte, jak lze dávky státní sociální podpory žadateli vyplácet ?
/lze i více možností/**

- ☐ POŠTOVNÍ POUKÁZKOU NA ADRESU TRVALÉHO POBYTU
- ☐ POŠTOVNÍ POUKÁZKOU NA JINOU ADRESU
- ☐ PŘEVODEM NA ÚČET U BANKY V ČR
- ☐ NEVÍM.

**8. Myslíte si, že vám dávky státní sociální podpory pomohly
při financování své rodiny?**

- ☐ ANO, URČITĚ
- ☐ ASI ANO
- ☐ ČÁSTEČNĚ
- ☐ NEBYLO TO TAK PODSTATNÉ.

**9. Jakou finanční podporu byste si představoval/a či využil/a
v případě, že byste se ocitl/a bez finančních prostředků (z důvodu
nějaké sociální události – nezaměstnanost, nemoc, invalidita, narození
dítěte, smrt, apod.)?**

- ☐ OD STÁTU
- ☐ OD RODINY
- ☐ OD KAMARÁDA, PŘÍTELE, SOUSEDA, ZAMĚSTNAVATELE
- ☐ Z VLASTNÍCH ÚSPOR
- ☐ NEVÍM.

**10. Myslíte si, že o dávkách státní sociální podpory existuje dostatek
dostupných informací?**

- ☐ ANO
- ☐ MOHLO BY TO BÝT LEPŠÍ
- ☐ NEVÍM.

MOC VÁM DĚKUJI ZA OCHOTU A SPOLUPRÁCI PŘI VYPLNĚNÍ.

Dotazník pro osobu, která nežádá ani v minulosti nežádala žádnou z dávek státní sociální podpory (viz dotazník č. 2)

1. Uveďte prosím, jste-li muž nebo žena:

☐ muž

☐ žena

2. Zaškrtněte prosím, v které jste věkové skupině:

☐ do 20 let

☐ 20 – 30 let

☐ 31 – 45 let

☐ nad 45 let.

3. Znáte nějakou dávku státní sociální podpory?

☐ ANO

☐ NE

☐ NEVÍM.

4. Z vyjmenovaných dávek státní sociální podpory, zaškrtněte tu, o které jste někdy slyšel/a:

Porodné, rodičovský příspěvek, zaopatřovací příspěvek, pěstounské dávky, přídavek na dítě, příspěvek na dopravu, sociální příplatek, příspěvek na bydlení, příspěvek na tepelnou energii, příspěvek na nájemné, příspěvek na školní pomůcky, pohřebné.

5. Víte, který úřad dávky státní sociální podpory vyplácí?

☐ OKRESNÍ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

☐ ÚŘAD PRÁCE ČR

☐ MĚSTSKÝ ÚŘAD – SOCIÁLNÍ ODBOR

☐ NEVÍM.

6. Víte, jak často se dávky státní sociální podpory oprávněným osobám vyplácejí?

- ☐ MĚSÍČNĚ
- ☐ DLE POTŘEBY
- ☐ NEVÍM.

7. Víte, jak lze dávky státní sociální podpory žadateli vyplácet? /lze i více možností/

- ☐ POŠTOVNÍ POUKÁZKOU NA ADRESU TRVALÉHO POBYTU
- ☐ POŠTOVNÍ POUKÁZKOU NA JINOU ADRESU
- ☐ PŘEVODEM NA ÚČET U BANKY V ČR
- ☐ NEVÍM.

8. Myslíte si, že byste někdy v budoucnu využil/a dávek státní sociální podpory pomohly při financování své rodiny?

- ☐ ANO, URČITĚ
- ☐ MOŽNÁ
- ☐ DOUFÁM, ŽE NEBUDU MUSET
- ☐ NE.

9. Jakou finanční podporu byste si představoval/a či využil/a v případě, že byste se ocitl/a bez finančních prostředků (z důvodu nějaké sociální události – nezaměstnanost, nemoc, invalidita, narození dítěte, smrt, apod.)?

- ☐ OD STÁTU
- ☐ OD RODINY
- ☐ OD KAMARÁDA, PŘÍTELE, SOUSEDA, ZAMĚSTNAVATELE
- ☐ Z VLASTNÍCH ÚSPOR
- ☐ NEVÍM.

10. Myslíte si, že o dávkách státní sociální podpory existuje dostatek dostupných informací?

- ☐ ANO
- ☐ MOHLO BY TO BÝT LEPŠÍ
- ☐ NEVÍM.

MOC VÁM DĚKUJI ZA OCHOTU A SPOLUPRÁCI PŘI VYPLNĚNÍ.